Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 12 (1610) ГОД XXXII БЕЛАСТОК 22 САКАВІКА 1987 г. ЦАНА 12 зл.

Конкурс „Беларуская песня“ стаў ужо даўно вялікім гадавым нашым беларускім святам. І як належыцца такой урачыстасці, падрыхтоўка да яе ідзе ўвесь год, а пачынаецца яна ўжо на папярэднім аглядзе. Бо і спевакі, і кіраўнікі ды і слухачы пільна сочаць за выступленнямі: ацэньваюць, падглядаюць, прымерваюцца, абдумваюць, як самім лепш выступіць у будучым годзе. І ў гэтым шляхетным спаборніцтве няма пройгрышаў — выйгрываюць усе, павышаючы ўзровень свайго выканаўчага майстэрства, абуджаючы замілаванне да роднага ва ўсё большай грамадзе беларусаў і захапляючы іншых хараством беларускай песні.

А сэрца радуецца, што з кожным годам лепш спяваюць нашыя салісты і харысты, не шкадзяць свае працы кіраўнікі калектываў і інструктары. Вось і ў гэтым годзе, як і ў папярэднія, выяўлены з забыцця вельмі цікавыя па зместу і мелодыцы народныя песні, якія яшчэ не трапілі ў ніводзін фальклорны зборнік. Асабліва з цікавымі творамі выступілі сёлета Валянціна і Сымон Лукшы з Семяноўкі гм. Міхалова, Аляксандр Гумяняк з Агароднікаў гм. Сямятычы, калектыў „Дваранкі“ з хутароў Хільмоны гм. Новы Двор, „Дружба“ са Старога Корніна гм. Дубічы-Царкоўныя і інш. Любіцелям сучаснай беларускай аўтарскай песні запрапанавалі новыя, амбітныя аранжыроўкі Сяргей Лукашук, Аля Дубец, а Пятро Скепка да таго аздобіў свае славутыя „Дубіны“ вельмі зграбным дзявочым карагодам. З асабістай творчасцю выступілі сёлета мужчынскі хор з Рыбалаў, які праспяваў дзве балады свайго харыста Мікалая Ігнацюка з музыкай да іх кіраўніка калектыву Пятра Нявінскага. Таксама дуэт Валянціна Леўчук і Ніна Савіцкая з Тынявіч гм. Нарва спявалі свае ўласныя кампазіцыі. Вітаем такі творчы падыход да конкурсу і чакаем новых здзяйсненняў!

Аля Дубец з Беластока.

Вельмі цешыць тое, што ў конкурсе ўдзельнічае ўсё больш моладзі і то таленавітай, прыгожай, працавітай, і не толькі дзяўчаты, якія болей адважна выходзяць на сцэну, але таксама і хлопцы. Пры тым надта ж добра, што ветэраны беларускага спявачага руху не спыпаюцца на спачынак, а сваёй ахвярнай дзейнасцю даюць мабілізуючы прыклад маладым.

Нельга не заўважыць, што выдатна павысілася сцэнічная культура нашых аматараў. Змяніліся таксама слухачы — высока цэняць родную песню, смакуюць у ёй, з належнай пашанай адносяцца да ўсіх выканаўцаў, а найлепшых заслужана ўзнагароджваюць громам апладысментаў, просяць выступленняў „на біс“. Так, цяпер „Беларуская

(Працяг на стар. 3)

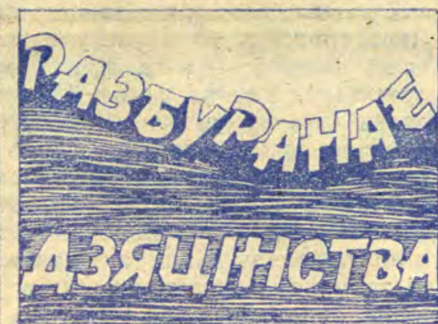

Мужчынскі хор з Рыбалаў.

ДЗЕЦІ З КАРАКУЛІНА

Сям'я „дзяцей з Каракуліна“, якія ўжо адгукнуліся на мае пошукі, увесь час павялічваецца. Нядаўна, у Варшаве, у яго прыватным памяшканні, сустрэўся я з Рамуальдам Зайкоўскім, афіцэрам польскай контрразведкі. Аб гэтым, аднак, іншым разам. Першы на маю просьбу адклікнуўся радавіты беластачанін **Генрык Малышка** і яму я ў першую чаргу даю сёння голас.

— Канчаў я пяты клас савецкай дзесяцігодкі, — успамінае ён. — Вучылі нас на беларускай мове. Аднак, польская мова таксама навучалася ў гэтай школе, але толькі як прадмет.

Малы Генрык выдзяляўся сярод сяброў сваёй непаседлівасцю і энергіяй, яму неабходна было штосьці рабіць. Таму, магчыма, апынуўся ён у піянерскай арганізацыі. А ў літоўскіх Друскеніках, зусім недалёка ад Беластока, ужо другі раз пры Савецкай уладзе, ладзіўся піянерскі лагер.

— Мой бацька працаваў камінаром, — кажа Генрык Малышка. — І са сваёй „арцелі трубачыстаў“ (так ён назваў сапраўднае месца працы свайго бацькі) прынёс дадому вестку, што я магу атрымаць накіраванне ў піянерскі лагер. Я, вядома, аж падскочыў з радасці. Патрабавалася толькі падтрымка ад школьнай піянерскай арганізацыі. Наш піянерважаты мяне любіў, бо я яму шмат у чым дапамагаў у яго грамадскай дзейнасці дык выставіў ён мне самую выдатную даведку.

У даваенны час у Друскеніках адпачывалі багатыя людзі. Для сына камінара і хатняй гаспадыні, вядома, месца там не магло быць. Сярод глыбокіх, абрывістых берагоў плыў шырокі Нёман, лес чаргаваўся з прынёманскімі лугамі. Цудоўна свяціла сонца. Важатыя ахвярна ажыццяўлялі багатую праграму. Кармілі выдатна. Кампанія сабралася вясёлая, дружная.

— Яшчэ сёння памятаю Лёню Чарлёнчыкевіча, беларуса па нацыянальнасці, які загінуў пад Леніна. Памятаю таксама Тадзіка Шмайду і Тадзіка Лясоцкага, і Эдзіка Станішэўскага, і Пасьмяна, зараз, як яго звалі? — задумаўся Генрык Малышка. —

(Працяг на стар. 6)

НА мяжы

АБ КУРЦАХ (3)

Лекар мне сказаў, што ў чалавека на дыхальным горле вялікая колькасць валосікаў. Валосікі гэтыя — свайго роду фільтр паветра, якое чалавек уцягвае ў сябе. На гэтых валосіках затрымліваюцца ўсякія нячысцасці і мікробы. У рэзультаце доўгатрывалага курэння гэтыя валосікі гінуць. Нікацін знішчае іх з той мэтай, каб бесперашкодна пранікаць у лёгкія. Такім чынам адкрывае ён шлях для ўсіх нечыстот і бактэрыяў. Калі курэц кіне курыць, гэтыя валосікі адрастуць. Аднак трэба на гэта некалькі гадоў.

Многія кажуць: кінуў бы курыць, аднак не магу пераадолець нікацінната голаду. Што гэта за звер, гэты нікацінны голад? Зразумела, што маем тут дачыненне з тэрмінам перанесеным, алегарычным. Аднак „голад" сапраўды ў такога чалавека выступае. А чаму? Нікацін, дым, смала, якія пранікаюць у лёгкія і адтуль ва ўвесь арганізм, трактуюцца гэтым арганізмам, як атрутныя варожыя субстанцыі. У сувязі з гэтым арганізм для ўласнага ратунку ствараe антыцелы. Заданнем іх — знішчыць або прынамсі нейтралізаваць нікацін і яго спадарожнікаў. Зразумела, што антыцелам не ўдаецца поўнасцю знішчыць сваіх ворагаў. Частка з іх пранікае ў кроў, у мускулы і там пачынае развіваць сваю дыверсійную дзейнасць. Аднак частку згубных рэзультатаў антыцелы знішчаюць або нейтралізуюць, памагаючы такім чынам курцам прадоўжыць жыццё. Антыцелы як быццам кормяцца нікацінам. І вось калі чалавек кідае курыць, арганізм яго аб гэтым не ведае і надалей прадукуе гэтыя антынікацінныя элементы. Яны кружаць па арганізме, шукаючы сваіх ворагаў — нікаціну, яго спадарожнікаў. А гэтых ворагаў няма, бо чалавек ужо не ўцягвае ў сваё нутро тытунёвага дыму. Зразумела, што гэта давoдзіць да „нервовасці" антыцелы, якія не маюць чаго „есці". І вось гэта ўзбуджарaжанасць і выклікае пачуццё нікацiннага голаду. Калі такі чалавек толькі закурыць, антыцелы адразу насычаюцца, супакайваюцца і ў курца паяўляецца пачуццё спакою і самазадаволенасці, слодычы.

Калі аднак чалавек пратрымае гэты першы найцяжэйшы крызіс, дык арганізм прыйдзе з дапамогай. Дапамога гэта праявіцца ў тым, што з кожным днём будзе ўсё меней прадукаваць гэтых „нікацінаежных элементаў" аж у канцы канцоў перастане іх увогуле прадукаваць. А сваю энергію, якую трацiў для прадукцыі антыцелаў скіруе ён у напрамку іншых форм карыснай для чалавека дзейнасці.

Звяртаюся тут перад усім да маладых, ды тых, хто яшчэ не пачаў курыць, або курыць нядаўна. Ведайма аб тым, што курачы вы не толькі не становіцеся прыгажэйшымі і больш прываблівымі, але наадварот, намнога больш брыдкімі і адхінаючымі. І найважнейшае, маладыя дзяўчаты, ведайце, што ўжываючы нікацін, шкодзіце не толькі сабе, але радыкальна пагоршваеце старт у жыццё вашага будучага дзіцяці.

Беручы папяросу ў рукі, многія пaводзяць сябе, як пераможцы, а тым самым у гэты момант трапляюць яны ў адзін з найгоршых палонаў — у няволю нікаціну. Не ідзіце ў гэтую няволю, а калі трапілі — вызваляйцеся з яе. Гэта ў вашых сілах. Толькі сабе верце!

Алесь Барскі

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

ПЕРШЫ ВЫТВОРЧЫ КААПЕРАТЫЎ

Сімвалічную назву — „Прагрэс" — далі першаму ў Брэсце вытворчаму кааператыву. Ён пачаў працаваць па прынцыпу поўнай самаакупнасці — за невялікую плату набывае ў Брэсцкага дыванова-суконнага аб'яднання адходы, уносіць арэндную плату за памяшканне, выплачвае падаходны падатак.

— Пры аддзелцы з вытканых дываноў састрыгаецца адзін-два міліметры ворсу, — сказаў карэспандэнту БЕЛТА старшыня кааператыва, у састаў якога ўвайшлі ў асноўным пенсіянеры. — Раней гэтыя адходы — іх за год збіралася да 700 тон — выкідвалі на звалку. А для нас яны сталі сыравінай, з якой вырабляем уцяпляльныя пліты. Першыя вырабы з кляймом „Кааператыў „Прагрэс" ужо накіраваны ў гандлёвую сетку.

СЕРЫЙНАЯ ВЫТВОРЧАСЦЬ „ПАЛЕССЯ"

Як паведамляе з Гомеля БЕЛТА, серыйная вытворчасць новага цеплахода на падводных крылах „Палессе" пачата на суднабудаўніча-суднарамонтным заводзе імя 50-годдзя БССР. Тут завершана зборка першага быстраходнага і камфартабельнага судна, якое прыйшло на змену ўстарэлым мадэлям. Яго гуканепранікальныя салоны разлічаны на 50 пасажыраў. Цеплаход можа развіваць скорасць да 70 кіламетраў у гадзіну.

СТВАРАЕЦЦА МУЗЕЙ

Як паведамляе „Гродзенская праўда", бюро іўеўскага райкома КПБ прыняло пастанову аб стварэнні ў Іўе раённага гісторыка-краязнаўчага музея. Створана ініцыятыўная група, якая праз мясцовую газету звярнулася да ўсіх жыхароў раёна з просьбай аказаць дапамогу ў зборы экспанатаў. Шматлікія жыхары ўжо адгукнуліся, з радасцю згадзіліся дапамагчы будучаму музею. Розныя прапановы прыходзяць у ініцыятыўную групу.

БЕНЗОЛ І ПАРАФІНЫ

Па поўнаму тэхналагічнаму цыклу пачала працаваць установка па вытворчасці бензолу на Мазырскім нафтаперапрацоўчым заводзе. Прадпрыемства паставіла спажыўцам першыя дзесяткі тон сыравіны для прыгатавання лакаў, фарбаў, разбавіцеляў. Цяпер на заводзе ўзводзяць новую комплексную ўстаноўку па выпуску парафінаў. Са здачай яе ў эксплуатацыю ў 1989 годзе вытворчасць каштоўнай сыравіны для суседняга завода кармавых дражджэй павялічыцца на трэць. Гэта поўнасцю задаволіць патрэбнасці аднаго з буйнейшых у краіне прадпрыемстваў мікрабіялагічнай прамысловасці.

СУВЕНІРЫ ЗА АКІЯН

Прадукцыя, якую выпускае фабрыка мастацкай інкрустацыі ў Жлобіне, добра вядома не толькі ў Савецкім Саюзе, але і далёка за яго межамі. Ужо не першы год вырабы з саломкі, разьба па дрэву экспартуюцца ў Польшчу, Чэхаславакію, ГДР, Югаславію, Балгарыю, Манголію. А нядаўна вялікая партыя прадукцыі закуплена гандлёвымі прадстаўнікамі ЗША. Шкатулкі, а гэта якраз яны прыйшліся да спадобы амерыканцам, не толькі знешне маляўнічыя, але ў іх выразна прасочваецца нацыянальны каларыт, традыцыйныя беларускія матывы.

ЗАСЛУЖАНЫ ТРЭНЕР

Свіслацкая школа вольнай барацьбы вядома далёка за межамі Гродзеншчыны. Вялікая заслуга ў гэтым мемарыяла М. Астапчыка, які стаў традыцыйным. На яго штогод з'язджаюцца памерацца сіламі барцы з многіх куткоў рэспублікі. Адным з ініцыятараў правядзення такіх спартыўных святаў быў выкладчык мясцовай ДЮСШ У. А. Варанько. Ён жа падрыхтаваў і выхаваў цудоўных спартсменаў, якімі сёння ганарыцца раён, — майстроў спорту СССР Пятра Ляха, Ігара Мельнікава, Мікалая Дзуневіча, уладальніка Кубка свету сярод юніёраў Аляксандра Саўко. Нядаўна за шматгадовую і плённую работу па падрыхтоўцы спартсменаў высокага класа Уладзіміру Варанько прысвоена ганаровае званне „Заслужаны трэнер Беларускай ССР".

НА ЗАХАДЗЕ БЕЗ ПЕРАМЕН

ПАД АХОВАЙ АМЕРЫКАНСКІХ АПЕКУНОЎ

Гэты чалавек настолькі ўпэўнены ва ўласнай бяспецы, што і не спрабуе хавацца. У ньюёркскім тэлефонным даведніку ён значыцца пад сваім сапраўдным імем: Мікола Лебідзь. У мінулым адзін з лідэраў Арганізацыі ўкраінскіх нацыяналістаў (АУН), правая рука „фюрэра" Бандэры, шэф крывавай „службы бяспекі" — тайнай бандэраўскай паліцыі. Савецкі Саюз ужо не раз звяртаўся да ЗША з патрабаваннем выдачы Лебідзя. Адказам было маўчанне, або юрыдычныя хітрыкі. Парадаксальна, але Лебідзь быў упершыню прыгавораны да пакарання смерцю задоўга да таго, як учыніў свае найбольш чорныя злачынствы ў гады другой сусветнай вайны. У 1934 годзе ён і Бандэра арганізавалі замах на жыццё міністра ўнутраных спраў Польшчы Браніслава Перацкага. У апошні час прыгавор быў зменены пажыццёвым зняволеннем. Не мінула і пяці гадоў, як у верасні 1939 года верхавoдаў АУН вызвалілі войскі іх „братоў духоўных": да таго часу АУН ужо знаходзілася на ўтрыманні ў германскай разведкі. Пасля выхаду з турмы Лебідзь актыўна ўключаецца ў тайную падрыхтоўку вайны вермахта супраць СССР, накіроўваючы ў вучэбныя лагеры гітлераўцаў маладых украінскіх нацыяналістаў. Адна з найбольш крывавых старонак біяграфіі Лебідзя звязана з Закапаным. Пасля акупацыі Польшчы гітлераўцы арганізавалі там разведшколу. Пры ёй было сфарміравана „украінскае вучэбнае падраздзяленне" са 120 спецыяльна адабраных курсантаў. Камандавалі імі два нямецкія гестапаўскія афіцэры Вальтэр Кругер (потым кат польскай прафесуры Львоўскага універсітэта) і Вільгельм Разенбаум. З украінскага боку камандзірам падраздзялення лічыўся „лейтэнант Вільны" (адзін з многіх псеўданімаў Лебідзя). У гестапаўскай установе ў Закапаным людзей катавалі і забівалі дзеля трэніроўкі. Галоўны акцэнт у „вучэбнай праграме" рабіўся на тэхніцы допыту з катаваннямі і так званай „загартоўцы нервовай сістэмы", каб будучыя каты маглі рабіць сваю работу без нервовых зрываў. Тон задавалі нямецкія афіцэры, але і Лебідзь ніколі не ўступаў ім у жорсткасці. Ён тлумачыў курсантам, што „абавязак кожнага аунаўца дагаджаць немцам, што нашы нервы не слабейшыя, чым у немцаў, а сэрцы — са сталі". Паказальна, што ў шасцідзесятыя гады ў ФРГ быў арыштаваны і прыгавораны да пажыццёвых катаржных работ вышэй названы Вільгельм Разенбаум. Лебідзь жа да гэтага часу на волі. Пасля заканчэння вайны Лебідзь распачаў пошукі новых апекуноў. Ён ведаў, што яго спісы законспіраванай аунаўскай агентуры ва Усходняй Еўропе будуць карыстацца павышаным попытам у амерыканскай разведкі. У 1949 годзе амерыканская ваенная контрразведка перадала яго толькі што створанаму тады Цэнтральнаму разведвальнаму ўпраўленню. ЦРУ вытаравала Лебідзя, як і многіх іншых нацыстаў, ад пакарання. Восенню 1949 года ЦРУ нелегальна пераправіла яго ў ЗША, утаіўшы ад іміграцыйных улад яго мінулае. У 1957 годзе амерыканскія спецслужбы дапамаглі Лебідзю стаць грамадзянінам ЗША. Да 1980 года ён вёў актыўную антыкамуністычную дзейнасць, падрыўную прапаганду супраць сацыялістычных краін будучы дырэктарам выдавецтва „Пралог", якое на сродкі ЦРУ выпускала літаратуру для кантрабанднага ўвозу ў сацыялістычныя краіны. Цяпер Мікола Лебідзь пенсіянер і займаецца падрыхтоўкай мемуараў. Аб чым збіраецца расказаць свету? (АДН)

(Працяг са стар. 1)

песня“ — гэта сваё, мілае сэрцу шоу.

І то таксама цэнтральны, як і ўсе сёлетнія пяць раённыя агляды. У Беластоку на раённым аглядзе 15 лютага г.г. выступіла 6 салістаў, 3 дуэты і 9 калектываў — разам 56 чалавек, спявалі каля 3 гадзін, а тэатральная зала Маладзёжнага дома культуры на вул. Варшаўскай была біткам набіта слухачамі, пераважна моладдзю. Таксама вялікая зала Бельскага дома культуры 22 лютага г.г. ледзь змясціла ахвотных паслухаць блізкія сэрцу мелодыі, а на гэтым раённым аглядзе выступіла 4 салістаў, дуэт, пяць калектываў — разам 52 спевакоў і музыкаў. У Гайнаўцы агляд адбыўся ў дзвюх ратах — 15 і 22 лютага г.г. і ўсё пры поўных залах. Прыняло ў ім удзел 2 салістаў, 4 дуэты, 15 калектываў — разам каля 150 спевакоў і музыкаў. 22 лютага г.г. упершыню адбыўся раённы агляд у Дуброве, на ім выступіла салістка і чатыры калектывы з паўночных гмін Беласточчыны, зала кінатэатра „Лотас“ была поўная, слухачы сардэчна павіталі таксама пазаконкурсныя выступленні. 21 лютага г.г. у Сямяціцкім доме культуры спявалі саліст і тры калектывы, таксама для поўнай залы.

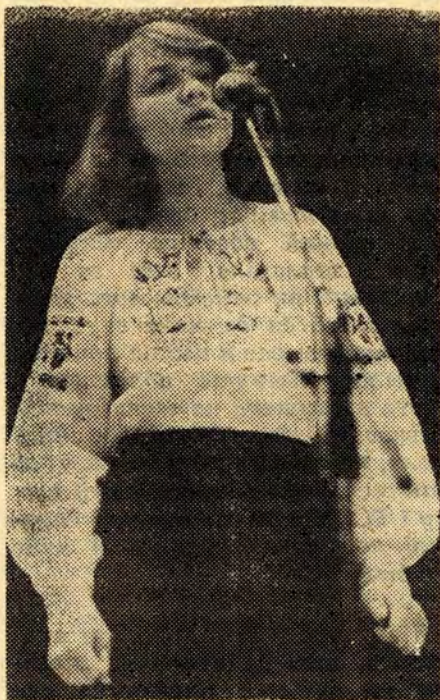
Нашыя спевакі ўжо лічаць сваім абавязкам штогод удзельнічаць у аглядзе. Напрыклад, некалькі спявачак з Дабрывады, што каля Кляшчэль, хварэла якраз тады, калі ішлі агляды ў Гайнаўцы. Але як толькі яны ачунялі, дык адразу паімчаліся ў Сямяцічы і там усё ж выступілі на аглядзе і то ўдачліва — іх заквваліфікавалі ў Беласток. Незвычайную ахвярнасць і настойлівасць праяўляюць нашыя сябры з Гданьска — нягледзячы на халадэчу ды далеч кожны год прыязджаюць у Беласток з новымі творамі і штораз лепш падрыхтаваныя. У бягучым годзе яны працавалі пад кіраўніцтвам Ірэнеуша Лаўрашука — маладога, здольнага дырыжора, што і відаць было па салідная падрыхтоўцы салістак, дуэта і хора, з якімі ён выступіў у Беластоку. Шкада, што за прыкладам гданьчан і дабрывадак не пайшлі нашыя сябры з Варшаўскага аддзела БГКТ — яны зноў абяцалі прыняць удзел у аглядзе, але чамусьці мы не пачулі іхняга спявання на свяце нашай роднай песні.

А на цэнтральным аглядзе конкурсу „Беларуская песня — 87“, які праходзіў 28 лютага г.г. у Беластоцкай філармоніі, журы пад старшынствам Анджэя Дырдала — віцэ-дырэктара аддзела культуры і мастацтва Ваяводскай управы пры ўдзеле Юзэфа Зыська — музычнага кіраўніка Ваяводскага дома культуры і Мікалая Гайдука — намесніка галоўнага рэдактара „Нівы“ мелі нялёгкае заданне. Агляд працягваўся больш за сем гадзін, у ім выступіла 16 салістаў, 7 дуэтаў, 5 вакальна-інструментальных і 26 вакальных калектываў — разам больш за 200 спевакоў і музыкаў, якія выканалі 106 самых разнастайных твораў.

У катэгорыі **фальклорных неапрацаваных песень і падрыхтаваных** без інструктара **першае** месца заняў жаночы калектыў з **вёскі Чаромха; два** раўназначныя **другія** — жаночы калектыў **„Дружба“** са Старога Корніна, гм. Дубічы-Царкоўныя і дуэт **Раіса Тынявіцкая і Лідзія Янчук** з Беластока; **два** раўназначныя **трэція — Аляксандр Гумяняк** з Агароднікаў гм. Сямяцічы і калектыў **„Рабіна“** з вёскі Грабяні гм. Дуброва; **адзначаны** калектыў **„Дваранкі“** з хутароў Хільмоны гм. Новы Двор.

„Крынічка“ з Бельска.

У **фальклорнай апрацаванай песні** занялі: **першае** месца — мужчынскі **хор з Рыбалаў** гм. Заблудаў; **другое — Эльжбета Рыжык,** вучаніца Бельскага беларускага ліцэя; **трэцяе** — жаночы **калектыў з Дашоў** гм. Кляшчэлі.

Ірына Гаданьчук з Гданьска.

У **фальклорнай па-сучаснаму аранжыраванай песні** занялі: **першае** месца — **мужчынская група Гайнаўскага беларускага хора; два** раўназначныя **другія — капэла з карагодам з Дубін** і калектыў **„Крынічка“** з Бельска: **два** раўназначныя **трэція** — калектывы: **змешаны з Беластока** і **жаночы з Орлі; адзначаны** — калектыў **„Бярозкі“** з Кнарыдаў гм. Бельск і **саліст Валодзя Сахарчук** з Бельскага беларускага ліцэя.

У **сучаснай песні без аранжыроўкі** занялі: **першае** месца — калектыў **„Тыневічанкі“** з Тынявіч гм. Нарва, **другое — дуэт Валянціна Леўчук і Ніна Савіцкая** з тых жа Тынявіч, **трэцяе — Мікалай Лопух** з Орлі.

У сувязі з вялікай колькасцю выкананых на высокім узроўні твораў журы вырашыла кваліфікаваць **у катэгорыі сучаснай аранжыраванай песні** ў некалькіх групах. **Сярод салістаў два** раўназначныя **першыя** месцы занялі **Аля Дубец** з Беластока і **Міхась Артышэвіч** з Кляшчэляў; **другое — Люба Гаўрылюк** з Беластока; **трэцяе — Ірына Гаданьчук** з Гданьска. **У дуэтах і малых калектывах: першае** месца — **трыо Душпастырства праваслаўнай моладзі з Беластока** ў складзе **Аля Дубец, Міраслава Кішкель і Багдан Пура; другое — дуэт Люба Гаўрылюк і Аля Дубец** з Беластока. **У вакальна-інструментальных калектывах: першае** месца — **калектыў „Васілёчкі“** з Бельскага дома культуры: **другое — калектыў з Гайнаўскага дома культуры; трэцяе** — калектыў **„Дубіны“. У вакальных калектывах: два** раўназначныя **першыя месцы — „Дзявочыя ноткі“** з Бельскага беларускага ліцэя і **калектыў Душпастырства праваслаўнай моладзі** з Беластока; **два** раўназначныя **другія — „Жаваранкі“** з Гданьска і **жаночая група Беластоцкага беларускага хора;** два раўназначныя **трэція — хор з Гарадка** і **„Чарамшына“** з Чаромхі; **адзначаны „Цаглінкі“** з Ляўкова гм. Нараўка.

Галоўную ўзнагароду конкурсу „Беларуская песня-87“ — экскурсію ў СССР — атрымаў **Міхась Артышэвіч** за выдатна праспяваную „Зорку Венеру“ і „Жыў на свеце Лявон“, а таксама за шматгадовую ахвярную працу з беларускімі харавымі калектывамі. **Спецыяльную ўзнагароду „Нівы“** за найлепшае сольнае выкананне народнай песні атрымала якраз **Э. Рыжык,** а спецыяльная **падзяка** была выказана **М. Ігнацюку і П. Нявінскаму** за створаныя імі ў беларускай народнай традыцыі дзве балады, якія спяваў на аглядзе калектыў з Рыбалаў.

На жаль, фонд узнагарод быў невялікі, і журы дзяліла яго на амаль сімвалічныя сумы, бо тых, хто заслугоўваў узнагароды, было многа, як гэта відаць па занятых імі мясцах. Свае ўклады ў фонд узнагарод унеслі: аддзел культуры Ваяводскай управы — 40 тысяч зл.; Галоўнае праўленне БГКТ — 20 тыс. зл. і 40 экземпляраў кнігі „Беларуская кухня“; завод № 1 камбіната „Ухвыты і Ваяводскі спажывецкі каапператыў „Сполэм“ — па 10 тыс. зл.; Ваяводскі дом культуры і Прадпрыемства па распаўсюджанню прэсы — па 5 тыс. зл; Ваяводскае праўленне Саюза процііпажарных каманд — 5200 зл.; Ваяводскае праўленне ЗСМП — 3 тыс. зл., „Ніва“ — 2950 зл. Шчырае дзякуй ім і за тое.

Нягледзячы на масавасць і іншыя цяжкасці агляд праходзіў зладжана, яго арганізацыя была добрая. Спраўна вялі агляд маладзенькія канферансье — вучні Бельскага беларускага ліцэя Г. Васіленка, Я. Лапінская і М. Тапалеўскі і Бельскага сельскагаспадарчага тэхнікума — Ю. Шурбак.

І ўдзельнікі, і журы і слухачы згодна сцвярджалі, што сёлетні, ужо XVIII па ліку, конкурс „Беларуская песня“ з усіх дагэтуляшніх быў на найвышэйшым узроўні і самым масавым. І нездарма, яму ж споўнілася якраз 18 год і ён увайшоў у дарослацсь!

Ігнат Снарскі
Фота Спргея Грынявіцкага

АДГАЛОСКІ

АБОЕ РАБОЕ, АЛЕ АДНО РАБЕЙШАЕ

Паважаны Хведар Хлябіч у сваёй адгалосцы „Абое рабое“ аднолькава глядзіць на паводзіны мужчын і жанчын, а нават лічыць, што ў мужчын больш абавязкаў, чымсьці ў жанчын. Ой, паважаны Хведар Хлябіч, гэта не так, дружа мой! Мы, мужчыны, прапалі б, як тыя рудыя мышы, калі б не нашы жонкі. Вядома, ёсць сярод жонак палятухі, п'янкі ці зладзейкі, але гэта няшчасныя бабы, іх трэба ратаваць. Сярод жанчын, усё-такі, няшмат такіх, непараўнальна менш, чымсьці сярод мужчын.

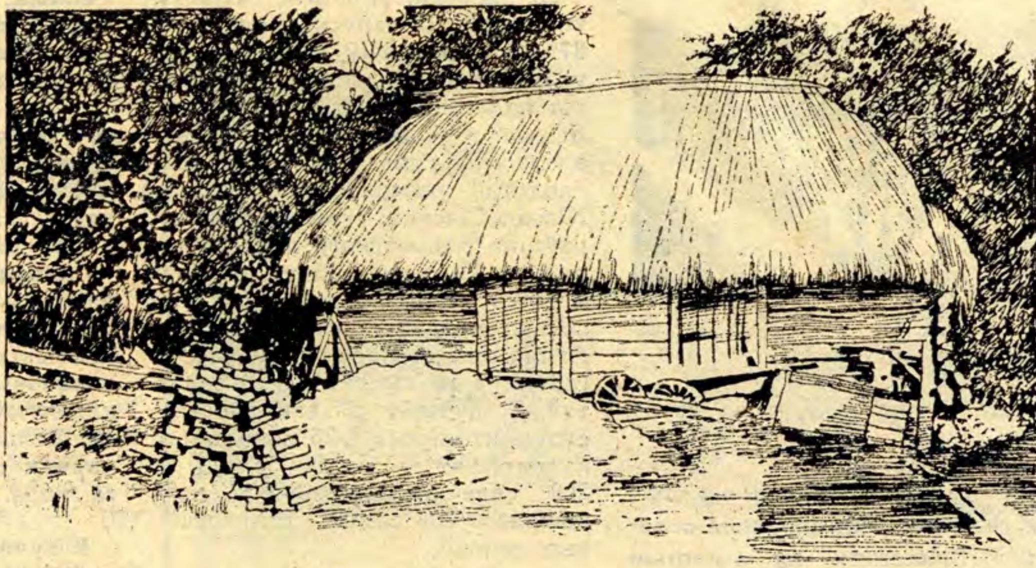
Добрая жонка — гэта скарб яна даражэй золата. Жонка стварае дом, у сэнсе настрою сям'і, ясная справа. Ад жонкі залежыць лёс мужа, але ад мужа залежыць і лёс жонкі, тое, якое жыццё чакае яе за такім чалавекам. Словам, узаемныя залежнасці. Але гэта жонка, як маці, мае вырашальны ўплыў на тое, якімі будуць дзеці: людзьмі ці нелюдзямі (?). У мужчыны — ужо такая натура, што ён менш цікавіцца гняздом сваім, часцей верхагляд з яго такі. У жанчыны ж ёсць інстынкт гнязда, што відаць ужо па дарастаючых дзяўчатах: яны, як правіла, больш спела думаюць пра жыццё, пра тое, як жыць трэба будзе. Хлопцы даўжэй даходзяць да даросласці, таму, можа, і мелі рацыю нашы дзяды, калі жаніліся яны не так рана, як цяперашнія кавалеры. Гаварылася: хлопец павінен адшумець сваё. Але гэта толькі так гаварылася, бо праўда пра хлопца якраз і такая: ён памалей за дзяўчыну даспявае да дарослага жыцця, да таго, каб стацца адказным за свае словы і ўчынкі. Гэта не выдумка, гэта закон прыроды. прыроды дзяўчыны як будучай маці і стваральніцы сямейнага гнязда. Роля хлопца як будучага бацькі іншая, ён перш за ўсё абавязаны забяспечыць матэрыяльны быт гэтаму гнязду, бы той бусел... Так у прыродзе, так і ў людзей.

Я не хачу гэтым сказаць, што Хведар Хлябіч не мае рацыі. Не ў тым справа, бо ў апісаным ім выпадку напэўна яго рацыя, а я хачу сказаць больш агульную праўду, якая датычыць не якойсьці аднае сям'і, але наогул адносінаў паміж мужчынамі і жанчынамі, і неразлучнасці іхніх лёсаў. Нехта разумны сказаў, што дарослы мужчына без жанчыны — гэта палова чалавека. Відаць, можна такое ж сказаць і пра дарослую жанчыну. І яшчэ адно: няма вінаватасці поўнай, гэта значыць, толькі аднаго вінаватага боку ў сужонстве. Калі жонка пакідае мужа, то нягледзячы на яе, можа і вялікую вінаватасць у тым, аднак, не без віны ёсць у такім выпадку і муж. Гэта напэўна. І наадварот — калі думаць пра жанчыну.

Добра, што Хлябіч узняў свой голас у гэтай справе на публічным форуме „Нівы“.

М. Панфілюк

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Стары хлеў у Мельніку. Мал. Уладзіслава Петрука.

КАМУ ПАЛЯВАННЕ, А КАМУ ЗДАБЫЧА

Пачатак маёй адукацыі на Беластоцкай палітэхніцы збегся з рэалізацыяй найбольшай мары: нарэшце я мог стацца паляўнічым! Не як даўні Сцёпка з дзедавай стрэльбаю пад палою, але сапраўдным паляўнічым. Шчасліва прабраўшыся праз усякія бюракратычныя фармальнасці, я паклаў сабе ў кішэню паляўніцкі білет, а на плечы закінуў навюткі „Брыо-Супэр“ дванаццатага калібру. Ужо некалькі разоў з'ездзіў быў на паляванне з Пятром Нікалаевым (па жонцы перназваўся ён на Дамброўскага). У васемнаццаты рэвір, прызначаны нашаму акадэмічнаму гуртку паляўнічых „Жак“.

Стралялі мы і варон, і сарок, і падзічэлых сабак, каб стварыць добрыя ўмовы для расплоду зайцоў, курапатак, казуль. Тут рэдка бывалі дзікі. Яны часам з'яўляліся, але, пераважна, у пэгээрскую кукурузу залазілі і матлашылі яе.

Вось цёплая ноч. Задумалі мы, я і той Пятро, запаляваць на качак, на Бярозаўцы. Дабраліся туды яшчэ ў адвячорак, з такім разлікам, каб трохі адпачыць, здрамнуць. У такую пару добра думаецца пра адзінства чалавека і прыроды. Паэтычны настрой лясное сімфоніі. Жонак на паляванне не бяруць і гэта вельмі слушна. Ані каханак ці дзяўчат.

Толькі што прайшла навальніца. Бура стукатліва адыходзіць кудысьці ўбок. Цяжка будзе ўпаляваць качку. Зашмат было вэрхалу ў прыродзе. Але, аднак, чуваць лопат кароткіх крылаў. Качкі! А недзе блізка падала голас чапля, чуйнае стварэнне. Нядобра, бо чапля пужае качак, менавіта, сваёй чуйнасцю: першая ўзлятае, даючы гэтым знак усім, што робіцца небяспечна... Яе амаль немагчыма ашукаць. Світае, бярэцца на дзень.

Абыходзячы невялікі сасоннік, ціха набліжаюся да рэчкі Бярозаўкі. І на табе! — паднядла гвалт сарока-белабока, каб яе трасца схапіла! Яна ўгледзела мяне, відаць, дзесьці тут і гняздуе, пільнуе свой дом. Калі ты палюеш уранні, трэба ісці на галасы качак, іхняе квакание сведчыць аб тым, што яны папрылятаді ўжо з начнога жыравання. Ім добра, яны не такія асцярожныя, занятыя доглядам свайго пер'я, туалетам як бы. Я пачаў падкрадвацца, як гаворыцца, на адлегласць стрэлу. Месца зручнае, бераг высокі, магу падыйсці зусім блізка, застаючыся незаўважаным і хаваючыся за трысцёг.

Бачу, чарадзе качак верхаводзяць два качары. „Ну, — думаю, — дзвюх качак даволі мне будзе“. І падымаю дубальтоўку, чакаючы, аж качкі схопяцца ляцець. Яны мяне не бачаць, надалей мітусяцца між сабою, трэба іх нечым пужнуць, кінуць у іх нейкай галінкай, суком... Дзесьці стралянуў Пятро, і ад таго гуку мае качкі ірванулі ў неба. Я адразу прыцэліўся ў качара, затым у качку, якія каменем пападалі ў ваду каля берага. Рэшта качак прапала ў далечыні.

Далёка ад мяне страляў яшчэ нехта. Паляўніцкі сезон.

Падабраўшы здабычу, я сеў сабе пад нахіленай вярбою і няспешна перазараджаю сваю дубальтоўку. Ажно бачу, як проста на мяне хутка шыбуе дзве качкі, недастрэленыя кімсьці іншым у гэты ранак. Я, не ўстаючы, можна сказаць, разпораз нацэліўся ў іх. Разам прытарочыў ужо чатыры. „Даволі, думаю, даволі, нашто мне больш?...“ На сёння — канец. Качак, зрэшты, болей не будзе, паразляталіся.

Вяртаючыся з рэчкі, страляю ў вялізную варону, дзеля ачысткі прыроды. Зрэшты, вылецела яна акурат на мяне. Сарокі, гэтыя хітрулі, цяпер сядзяць ціха, аніводная не крэкча на мяне, толькі хвасты іх бліскаюць у галіноўі ўзлеску. Ведаюць, заразы, што мая гутарка з імі была б кароткай: я ўжо напаляваўся і шумеча мне не страшная.

А стрэлы ўсё бліжэй і бліжэй, потым як быццам аддаляюцца і зноў набліжаюцца. Гэта Дам-

(Працяг на стар. 5)

Зрэпарцёрскіх ЗАПІСАК

НАХАБНАСЦЬ КАМІНАРА

Сігнал паступіў з вёскі Бандары, што ў гміне Міхалова. Жыве там і гаспадарыць адзінокая жанчына, Люба Янюк. Пад канец студзеня бягучага года яна напісала мне ліст:

„Паважаны рэдактар! Я да вас пішу ў справе сваёй крыўды. Падаў мяне ў суд камінар за тое, што я нібыта не згадзілася, каб ён пачысціў у мяне комін і не заплаціла яму за гэтую работу. Хачу, каб вы ведалі, што ўжо многа гадоў прыходзіў да мяне гэты камінар, таксама і да іншых гаспадароў з нашай вёскі, браў плату, але ніколі комінаў не чысціў. Мне вельмі залежала на тым, каб комін быў вычышчаны, бо я аднак і сама гаспадару, няма каму ў мяне пачысціць комін. Калі я аб гэтым гаварыла камінару, дык ён патрабаваў ад мяне, каб абклала хату падушкамі, каб яму нічога не сталася, калі ён упадзе. Прыходзіцца тады плаціць камінару, ды яшчэ наймаць нейкага чалавека, каго-небудзь з суседзяў, каб зрабіў тое, што абавязаны зрабіць камінар.

Людзі кажуць, што апошні раз гэты камінар быў у Бандарах позняй восенню мінулага года. Я заплаціла б яму за яго „паслугу“, як заўсёды гэта рабіла, калі б ён да мяне заходзіў, але на гэты раз я яго на вочы не бачыла. Жывучы адзінока, я часта вымушана па гаспадарскіх справах адлучацца з дому, еду ў поле, на сенажаць, у млын ці за пакупкамі ў мястэчка або ў гміну і ГС. Магчыма, камінар наведаў мой панадворак, калі мяне не было дома“.

*

Паехаў я ў Бандары. Тут аказалася, што па прычыне **„коміна“** трапіў пад адміністрацыйную калегію яшчэ адзін гаспадар — Хведар Міруць. У Бандарах, бадай што, гэта найлепшы гаспадар.

Хацелася мне ведаць, што аб камінарскай добрасумленнасці мяркуюць іншыя жыхары Бандароў. Наведаў я многія хаты ў гэтай вёсцы, пабываў і ў солтыса, які жыве ў суседніх Рыбаках. Ад іх даведаўся, што гэты раён абслугоўвае камінар Яўгеній Канoньчук, які пастаянна жыве ў Міхалове. Усе сяляне былі згодны ў адным: гэты камінар чысціць перш за ўсё гаспадарскія кішэні, а не коміны. У вёску прыязджае ён без ніякага папярэджання, няведама калі, найчасцей зранку, калі сяляне ў распаленых печах рыхтуюць сабе ежу і корм для жывёл. Заходзіць у хату, вымае квітанцыю і заяўляе:

— Ну як, чысцім?

Усе ведаюць, што гэтае пытанне раўняецца патрабаванню, каб унесці камінарскую аплату.

У камінарскім кааператыве (Беласток, вул. Дамброўскага 13), дзе ўжо 13 гадоў працуе Яўгеній Канoньчук, я даведаўся, што аплата за пачыстку дыма-

ПРА МАШЫНЫ І ПРА ЗЯМЛЮ-КАМУ КОЛЬКІ

Прыклад з Нарвы. На пачатку года там падзялілі першую рату сельскагаспадарчых машын, якія атрымалі з прыдзелу ваяводы. Машын аказалася і замала, і замнога. Аднак больш замала, чым замнога. Было да падзелу 17 трактараў. А трактар можна прыдзяліць гаспадару, які мае звыш 8 га зямлі. Ва ўсёй гміне такіх ужо аказалася мала, таму гмінная камісія панізіла парог да 7 га і тады раздзяліла ўсе трактары. „Трактарамі наша гміна насычана", кажа сакратар гміны Мар'я Аверчук.

З іншымі машынамі пры падзеле ўзнікае калатня. 35 гаспадароў запісаліся на ратацыйныя касілкі. А гміна атрымала іх дзве (пэўна яшчэ некалькі атрымае потым). На 58 патрабуючым капачкі — далі 11. У такой сітуацыі вельмі цяжка гміннай грамадскай камісіі ўсім дагадзіць.

Існуе ўсеагульнае перакананне, што як цэнтральныя, так і ваяводскія ўстановы пры падзеле розных сродкаў для сельскагаспадарчай прадукцыі, крыўдзяць усходнія раёны нашага ваяводства.

Пайшла я з гэтай прэтэнзіяй у Ваяводскую ўправу ў Беластоку. Вось факты і думкі, якія там запісала ад Рышарда Явароўскага, працаўніка сельскагаспадарчага аддзела. Ваяводства дзеліць машыны паводле двух найважнейшых прынцыпаў: як дадзеная тэрыторыя насычана машынамі і якую яна дае вытворчасць. Машыны павінны служыць інтэнсіфікацыі сельскай гаспадаркі. На захадзе ваяводства, гаворыцца, гэтак і ёсць. На ўсходзе — не надта. Часта назіраецца такая з'ява, што гаспадар будзе чакаць два тыдні ў чарзе на машыну, замест узяцца ды выкасіць збожжа касою.

Вельмі многа дасягнула вёска за пасляваенныя гады, у тым і вёска ва ўсходняй паласе ваяводства. Многа дасягнула і як бы адхацелася ёй ісці далей, хоць вядома наогул, што нельга спыняцца, бо спынішся — застанешся ззаду. Гаворыцца, што некаторыя вёскі, дайшоўшы да акрэсленага ўзроўню, перастаюць ісці ўперад.

Існуе праблема прыгранічных вёсак у ваяводстве: многа зямлі ляжыць, моладзь уцякае. Сілай цяжка затрымаць людзей у вёсцы. Некаторыя, праўда, раяць стварыць лепшую інфраструктуру на гэтай тэрыторыі, тады справа паправіцца. Можа і так, але на кароткі час. А людзі і так будуць адыходзіць. Такое перакананне ў ваяводстве.

Ва ўсходняй паласе землі кепскія — V і VI класы — выступае вялікі дэфіцыт вады, зямля па натуры сухая, і нават невялікая засуха дрэнна ўплывае на плёны.

Што ж тады? Пасадзіць лес? Адзінае выйсце, кажуць, рабіць вялікія кааператыўныя гаспадаркі. Гэта, аднак, справа вельмі каштоўная і патрабуе часу. Трэба спалучаць раздробленыя кавалкі, будаваць, арганізаваць рабочую сілу.

Адносна машын. У мінулым годзе амаль з усіх усходніх гмін былі звароты прызнаных туды машын. „Мы, — гаворыць мой размоўца, — маючы на ўвазе закіды, што крыўдна ўсходнім раёнам, давалі на гэтыя гміны больш машын, навырост, хацелі выраўняць дыспрапорцыю але наткнуліся на бар'ер, што людзі іх не купляюць". На захадзе ваяводства назіраюцца прыкметы механізацыі сельскай гаспадаркі на найвышэйшым узроўні, пагоню за парагімі машынамі — збожжавымі і бульбянымі камбайнамі. Не патрабуюць тут ужо вязалак і капачак.

Напрыклад, „Зэтар-1500" на ўсходніх землях — рэдкая машына ў гаспадароў, на захадзе — толькі давай. „Фергусона-1300" на ўсходзе не хочуць, на захадзе возьмуць з пацалаваннем рукі.

Выступае ў некаторых усходніх гмінах няпоўнае выкарыстанне ўсіх магчымасцей, якія дае зямля. Напрыклад, у гміне Чыжы, Орля, хоць землі някепскія — яны кепска выкарыстоўваюцца, ніжэй магчымага. Але ёсць і добрыя прыклады. Прыгранічныя гміны з найслабейшымі землямі — Кляшчэлі, Дубічы-Царкоўныя, Гарадок гаспадараць выдайна. Слабыя глебы вельмі ўражлівыя на агратэхніку, гэта значыць, што патрабуюць яны многа працы і захаду, многа дбайнасці.

Выпісала я лікі, што ва ўсходніх гмінах пачынаюць таксама дацэньваць комплексныя высокавыдайныя машыны. Вось на бягучы год запатрабаванне на „Зэтара" прадстаўляецца так: гміна Чыжы — 4 штукі, Гайнаўка — 2, Міхалова — 5, Нараў — 2, Орля 5, Гарадок — 3, Кляшчэлі — 2.

Дзяленне машын павінна знікнуць да 1990 года. Ды і цяпер ужо доступ не такі цяжкі. Напрыклад, калі гаспадар мае 5 га зямлі, але гэта малады гаспадар і хоча купіць трактар, трэба яму ў гэтым дапамагчы. Пытанне — ці яму самому на 5 га аплаціцца мець трактар? Але можа ён захоча дакупіць зямлі. І вось кожны, хто купіць 8 га зямлі з дзяржаўнага фонду, мае першынство да машын. Кожны такі без ніякіх перашкод на пісьмовае запатрабаванне атрымае адразу любую машыну. **(вл)**

(Праця̌г са стар. 4)

КАМУ ПАЛЯВАННЕ, А КАМУ ЗДАБЫЧА

броўскі так лупіць, не могучы паўстрымацца ад прагнасці да дарэмнага мяса.

Убачыў я яго праз гадзіну якую пасля, ледзь валок ён цэлы пук качак, з-за якіх відаць было толькі ягоныя ногі і галаву з прыкладам дубальтоўкі за плячыма. Гэта так пастараўся ён сваёй жоначцы і яе знаёміцам, у якіх вялікая ахвота на дзічыну.

— Глянь, якая цудоўная раніца! — крычу яму, але ён не зразумеў. Ён прахрыпеў да мяне:

— Памажы! — і сеў ад знямогі, ледзь не накрыўшыся гэтымі качкамі.

Сцяпан Базылюк

праводаў у вясковым асяроддзі складаецца з дзвюх частак: 25,50 зл. „за ачыстку" і 30 зл. — „за даезд". Зарплата камінарам складаецца таксама з дзвюх частак: першая частка — 29,5 прац. ад сумы грошай, сабраных за ачыстку дымаправодаў (значыць, 25,50 зл. памножаныя на колькасць гаспадароў, якія заплацілі за паслугі). Другая частка яго зарплаты можа скласці ад 40 да 70 прац. ад гэтых 30 зл., якія бярэ ён ад кожнага гаспадара „за даезд". Зноў трэба лік гаспадароў, да якіх камінар „дайшоў", памножыць на 30 зл. і адлічыць ад гэтага адпаведны працэнт. Гэты працэнт устанаўляе кіраўніцтва кааператыва ў залежнасці ад „руплівасці" свайго працаўніка, перш за ўсё ад колькасці заявак аб непаладках у дымаправодным абсталяванні і неахайнасці ў карыстанні з агнём. Гэтыя заявы камінар кіруе ў раённую ўправу супрацьпажарніцкай стражы. Бяруцца таксама пад увагу заяўкі аб непрыхільных адносінах гаспадароў да камінароў, што, маўляў, не дазваляюць яны чысціць сваіх комінаў або не дапускаюць на панадворак ці нават цкуюць сабакамі.

Са сказанага вынікаюць два вывады: першы — камінар матэрыяльна зацікаўлены, каб сабраць як найбольш квітоў з аплатай „за паслугу", і другі вывад — камінару аплоціцца „абшмараваць" гаспадара, бо тады мае ён вышэйшы працэнт ад заплаты „за даезд".

*

Ачыстка дымаправодаў непарыўна спалучаецца з процілажарнай бяспекай. А гэта ўжо справа вельмі ж важная ў жыцці вёскі. І таму нядобрасумленнасць камінароў, вядомая паўсюдна, мяжуе са злачынствам.

Не без віны застаюцца і гаспадары, якім выгадней заплаціць смешна нізкую цану за камінарскую паслугу, чымсьці згадзіцца на тое, каб гэтакі нядобрасумленны трубачыст швэндаўся ім па хаце, таптаў чарапіцу ды попелам і сажай брудзіў кухню.

І таму рэдка хто скардзіцца на нахабнасць камінароў. Не было скаргаў і на Яўгенія Канончука, які ўжо 13 год абслугоўвае цэлую Міхалоўскую гміну. Гэта мне сказалі ў кааператыве, дзе ён працуе. Лічаць яго там старанлівым працаўніком.

Аднак, у абарону абвінавачаных, Любы Янюк і Хведара Міруця, дружна выступіла ўся вёска. Сяляне згодна падпісалі заяўку, што камінар не выконвае сваіх абавязкаў, а толькі збірае грошы. Заяўку падобнага зместу прадставіла ў калегіі таксама Бандароўская добраахвотная проціпажарная стража. На гэтай падставе Раённая адміністрацыйная калегія ў Беластоку не знайшла асноў, каб пакараць абвінавачаных, хаця пагражала ім пакаранне да трох месяцаў арышту або да 50 тысяч зл. штрафу.

Падобныя здарэнні вядомы, я ўпэўнены, амаль усім сялянам. І таму, як прыклад, рашыў я так падрабязна апісаць гэтую камінарскую нахабнасць.

Віктар Рудчык

ТАК БЫВАЕ...

ЗАКУСКА

Ну і сусед у майго швагра быў! Рабіць то ён не вельмі што рабіў. Першая жонка, паглядзеўшы на яго гультайства, вярнулася да бацькоў, а другая, такая ж гультаяватая, як і ён, жыла з ім. Аднак, жылі яны абы дзень да вечара, а вечар да ранку. Каня худога, бы шкілет які, мелі, сабаку Тузіка, некалькі курачак, і гэта былі ўсе іхнія здабыткі. Ані каровы, ані свіней, бо не мелі б чым іх карміць. Усё наракалі, што сена ім вымакае, збожжа асыпаецца, то бульба заказяняцее. Былі найбяднейшымі на ўсю ваколіцу. Мой швагер і сястра глядзелі на ўсё гэта і казалі: „То ж і такія гультаі пражываюць".

Аднойчы ў швагра здохла вялікая свіння. Пабедавалі яны з жонкаю, што такая страта іх напаткала, і павалок швагер тую свінню ў лес, там і закапаў яе. А ўвечары пайшоў ён на вячоркі да таго гультая, каб абы-дзе душу сваю сялянскую крыху развесяліць. Расказаў яму і пра бяду, пра свінню гэтую.

— А дзе ты падзеў такую гару мяса? — пацікавіўся гультай.

— А ў прылеску закапаў, — адказаў яму смутны швагер.

Назаўтра раніцай бачыць мой швагер, як сусед-гультай вялізную свінню смаліць на сваім панадворку.

— Паглядзі ты, наш гультай дзесьці свінню купіў, — сказаў швагер да жонкі. — І за што ён яе купіў? Яшчэ ж нядаўна прыходзіў грошай пазычыць у мяне на туфлі. Грошай так і не аддаў, а цяпер на свінню ў яго стае?

Швагер не зразумеў, у чым справа.

Цераз нейкі час зайшоў ён да таго гультая — чагосьці трэба было яму. А гультай з месца за стол запрашае яго, на стол бутэльку гарэлкі ставіць, багатую закуску: кілбасы, печаніна, вантрабянкі. Ого, добра гультаю жывецца! Ну, добра яму, дык няхай будзе і добра, чаго шкадаваць чалавеку. Зрабілі яны па чарцы, перакусілі, потым зноў прахліснулі сто грам, і яшчэ. Швагер пачаў збірацца і дзякаваць за пачастунак.

— Ты скажы мне, — пытае швагер гультая, — адкуль у цябе столькі дабра набралася? Ты ж так бедна жыў, нават туфлі купіў за пазычаныя ў мяне грошы, а цяпер кормніка сабе набыў...

— Гэта ж усё тваё, — адказаў сусед і засмяяўся.

— Чаму гэта маё — не скеміў швагер.

— А таму, — зусім павесялеў гультай. — Ты закапаў здохлую свінню, а я адкапаў яе, асмаліў, — зрабіў што трэба і, во, маю сабе. Добра, што ў такі мароз здохла яна, мяса не змарнавалася. Будзе яго мне даволі.

— Не, гэтага не можа быць! — закрычаў мой швагер і пабялеў, бы палатно.

— Ай, які ты далікатны, — скрывіўся гультай. — Ты мне тут-ка хоць не ўмлей! Не бойся, не атруцішся...

Швагру зрабілася слаба-слаба.

(Праця̌г на стар. 11)

БЕЛАРУСІКІ

1981

Aksamitau Anatolij, Biełaruskaja frazieałohija. Mińsk 1978. Rec. Piętek Halina, „Rocznik Slawistyczny", t. 41, 1981, cz. 1, s. 123—125.

Antologia poezji białoruskiej. Oprac. Jan Huszcza. Wrocław 1978. Rec. Stus Teresa, „Slavia Orientalis", 1981, nr 3, s. 377—381.

Bułyko Aleksander, Zapadnyje zaimstwowanija iz sfiery rieligioznoj żyzni w starobiełorusskom jazykie. „Rocznik Slawistyczny", t. 41, 1981, cz. 1, s. 65—80.

Czurak Maria, Wróblewski Mikolaj, Pieśni ludowe z południowej części Białostocczyzny. „Studia Polono-Slavica-Orientalia, Acta Litteraria", 1981, t. 7, s. 311—332.

Hajduk Mikołaj, Białoruskie wiosenne pieśni obrzędowe na Białostocczyźnie (oraz) Teksty i zapisy nutowe. „Studia Polono-Slavica-Orientalia. Acta Litteraria", 1981, t. 7, s. 279—310.

Janowicz Sokrat, Cierpki smak. Tłum. z białor. Zygmunt Trziszka. „Magazyn Kulturalny", 1981, nr 3, s. 47—48.

Kosman Marceli, Historia Białorusi. Wrocław 1979. Rec. Grigajtis Krzysztof. „Przegląd Historyczny", 1981, z. 2, s. 323—325; Rachuba Andrzej. „Zapiski Historyczne", 1981, z. 3, s. 167—172.

Miacielskaja Jeudakija, Kamarouski Jauhien: Biełaruskaja dyjalektałohija. Chrestamatyja. Mińsk 1979. Rec. Fałowski Adam, „Slavia Orientalis", 1981, nr 4, s. 436—439.

Ochmański Jerzy, Polish studies on the economic history of Byelorussia in the period of fedalism. „Studia Historiae Oeconomicae", vol. 16, 1981, s. 81—94.

Połnoje sobranije russkich letopisiej. T. 35. Letopisi biełorussko-litowskije. Moskwa 1980. Rec. Sielicki Franciszek, „Slavia Orientalis", 1981, nr 3, s. 359—360.

Raczek Tomasz, Od Mickiewicza do Bryla. (Literatura białoruska). Korespondencja z Mińska. „Rzeczpospolita", 1982, nr 116, s. 4, il.

Sielicki Franciszek: Białoruskie ballady i pieśni obyczajowo-rodzinne śpiewane na zapustnej huśtawce. „Studia Polono-Slavica-Orientalia. Acta Litteraria", 1981, t. 7, s. 75—92 (z nutami).

— Doroczne pieśni obrzędowo-religijne śpiewane w okresie międzywojennym w b. powiecie wilejskim. Jak wyżej s. 93—112.

— Białoruskie ludowe pieśni miłosne z b. powiatu wilejskiego. Jak wyżej s. 113—140.

Smułkowa Elżbieta, Białoruskie kudr'avy to nie zawsze „kędzierzawy". „Acta Baltico-Slavica", t. 14, 1981, s. 241—244.

Stępień Stanisław, Działalność posłów białoruskich w Sejmie RP w latach 1922—1927. „Studia Historyczne", 1981, z. 2, s. 261—276.

Sztychow Gieorgij, Goroda Połockoj ziemli (IX—XIII ww.) Mińsk 1978. Rec. Jarmolik Włodzimierz, „Przegląd Historyczny", 1981, z. 3, s. 541—544.

Tomaszewski Jerzy (Polemika do rozdziału Jana Borkowskiego poświęconego mniejszościom narodowym w Polsce międzywojennej. W: „Historia Polski", Cz. 3, T. 4). Biuletyn Żydowskiego Instytutu Historycznego w Polsce, 1981, nr 1, s. 96—98.

Tomaszewski Jerzy, We wspólnym domu (Białorusini). „Polityka", 1981, nr 49, s. 3, il.

Żurauski Arkadź. Polskija elementy u paradyhmie dziejasłowa starabiełaruskaj piśmiennasci. „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej", t. 20, 1981, s. 253—360.

P.C.

ПРЫКАЗКІ

Ад навукі галава не баліць.

*

Барада вырасла, а вума не вынесла.

*

Благая кампанія і добрага псуе.

*

Век жыві і век вучыся.

РЫБАЛАЎСКІЯ ЖАНЧЫНЫ

Гурток вясковых гаспадынь (КГВ) у Рыбалах, што ў Заблудаўскай гміне, мае на сваім рахунку шмат дасягненняў у павышэнні неабходных у штодзённым жыцці ведаў і кваліфікацый жанчын. Праводзіліся тут рознага роду кулінарныя курсы (мясныя вырабы, пячэнне, вегетарыянскія стравы і іншыя), курсы рацыянальнага харчавання, кройкі і шыцця, гафту і другія. Штогод летам, калі настае жніво і жанчыны ідуць у поле, яны сваіх дзяцей адпраўляюць у апеку выхавацельніц у дзяцінец.

Старшынёю КГВ у Рыбалах Ніна Нікалаюк, якая ўжо шмат гадоў працуе тут у пункце „Практычнай гаспадыні“. Дзякуючы яе арганізатарскім здольнасцям вядзецца значная работа. Вось некалькі прыкладаў з плана працы ў бягучым годзе. Запланавана спатканне з прадстаўнікамі гмінных улад на тэму вясковага самакіравання. Прадбачана 10 дакладаў пра ахову здароўя жанчын. З імі выступіць медыцынскі персанал асяродка аховы здароўя. На заканчэнне гэтага курса будзе наладжана экскурсія. Будзе таксама праведзена ацэнка санітарнага стану вясковых сялібаў, каб павысіць гігіену ў вёсцы.

Тут наладжваюцца ўрачыстасці з нагоды Свята жанчын, Дзён маці, дзіцяці, бабулі. Гурток таксама апякуецца пяццю старымі самотнымі асобамі.

Палітычна-грамадская тэматыка займае ў плане працы шмат месца. Да яе належаць спатканні з цікавымі людзьмі і ТППРаўская праца. Варта падкрэсліць, што ўсе члены КГВ з'яўляюцца членамі Таварыства польска-савецкай дружбы.

Рыбалаўскі пункт „Практычнай гаспадыні“ ў мінулым годзе заняў другое месца ў ваяводстве па грамадскай дзейнасці і выкананні паслуг. Людзі часта звяртаюцца да яго, каб пазычыць талеркі, відэльцы, шклянкі, розны посуд на вяселлі, хрысціны ці іншыя сямейныя ўрачыстасці.

Н. Нікалаюк кажа, што ў бягучым годзе прызначана на дзейнасць пункта „Практычная гаспадыня“ 272 тысячы зл. Фінансавая падтрымка дапамагае ў разгортванні работы сярод жанчын на вёсцы, каб была яна на высокім узроўні і каб яшчэ больш можна было наладжваць цікавыя мерапрыемствы.

Міхась Хмялеўскі

Рыбалаўскія жанчыны са старшынёю гміннага праўлення ТППР у Заблудаве Іванам Хлябічам, які часта ў іх выступае з дакладамі і гутаркамі. Ніжэй, справа, старшыня гуртка КГВ Ніна Нікалаюк.

МАРЫЛЯ

— Бачыш... Дзе ж падзелася тое тоненькае праставалосае дзяўчо? Валасы спаліла „андуляцыя“, павіс пасля родаў плоскі раней жывот, набрынялі ногі. Але і так ён, Янка, заўжды вяртаецца да мяне, да сваёй астоі, да логава, куды ворагам няма доступу.

Як табе здаецца, гледзячы на мяне... Кажаш, дзеці. Зайздросціш? Год за годам растуць у маіх вачах. Кожны іх годзік лёг мне на плячах. Каб Янка быў іншы, такі як у першы год, як пасля нараджэння Паўліка, не паблеклі б мае вочы ад слёз. І ўсё думка: дай Божа жыць мне для іх, каб сіратамі не засталіся. І чапляюся гэтай думкі, будучыні сваіх дзяцей, Янкавай, маёй надзеі.

...Ужо ляпей было б, каб нас зусім пакінуў. Але сам заплача: „Люблю вас, — кажа, — не пакідайце мяне, калі мяне Бог пакінуў“. Як я яго пакіну, забраўшы дзеці, калі ў яго і ў цвярозага слабая галава? У яго паперы ёсць, што ён неўраўнаважаны эмацыянальна, і нейкія маніі...

...З другога боку... Страх, што нас пазабівае, ці што. Суседкі кажуць: пашлі яго ў Харошчу, няхай лечаць. Але не такі ж ён зусім хворы... ці дурны! Даў мне ў твар, саромеўся, што ў жонкі фанары, цяпер б'е па валасах, тады нічога не відна. Гэта тады, калі яму здаецца, што я ўсяму вінавата. І моўчкі б'е, без крыку. Навучылася я зубы шчыміць.

Грошай дае трохі, як дзе заробіць. Але дзе ён доўга пабудзе, калі такі канфліктны. Апошні час, як пасварыўся з шэфам (працаваў у прыватнай фірме, добра плацілі), даў яму лекцыю па палітэканоміі. Гэта яму засталося з вышэйшай школы. Ты памятаеш, выкінулі яго дысцыплінарна, за разбой. Напаў з сябрамі і пабіў нейкага мужчыну пад „Каўнасам“. Не для грошай, так сабе. Я тады хадзіла ўжо Паўлікам... Чацвёрты месяц.

Вядома, як гэта бывае, калі хлопец улезе дзяўчыне ў сэрца. Янка здаваўся мне такім незвычайным, нервовым, гарачым, Йоганам яго звалі. Адначасова сумны, глыбокі, і — „душа кампаніі“. Прыгожа танцаваў, цудоўна дыскутаваў. Дзяўчаты за ім шалелі. Па лацінскай мове нават на пахмеллі хапаў пяцёркі. На ўроках, калі ўжо быў у школе, і ў клубе не было дасціпнейшага і спрытнейшага. Ну, тады так многа яшчэ не піў. Колькі можна выпіць са стыпендыі і матчыных грошай, часам з

(Працяг са стар. 1)

На жаль у гэты момант не прыгадаю... Была там яшчэ Вандзя Паўлючук і Латоўская, здаецца, Міра. Былі, вядома, і іншыя нашы сяброўкі і сябры. Мы ж лічылі сябе тады амаль кавалерамі і прабавалі ўжо заляцацца да нашых піянерак...

Зараз амаль 60-гадовы Генрык Малышка, рослы мужчына, са зрэдку пасівелымі валасамі, майстар па танцах, шчыра смяецца з наіўнасці 13-гадовага Гены Малышкі, забыўшыся, што ўжо і тады вылучаўся ён у кампаніі аднагодкаў сваім стройным выглядам, які вабіў зрок падрастаючых паненак. Яго любілі і яму давяралі. Гена быў звеннявым піянерскага атрада.

— Цудоўныя былі гэта канікулы! — яшчэ і цяпер захапляецца пан Генрык. — Пачаліся яны для мяне 1 чэрвеня 1941 года. Час праходзіў бестурботна аж да 22 чэрвеня. Была нядзеля. Жылі мы ў колішніх дачных доміках. Па адным звяну ў пакоі, значыць, 6-8 чалавек, у залежнасці ад таго, колькі было спальных месц. Разбудзілі нас, як заўсёды ў выхадныя дні, крыху пазней. Паставілі „на лінейку“ (раннюю пераклічку). Дырэктар лагера, настаўнік Самуіл Маркавіч Пеўзнер, прыняў рапарт ад важатых аб колькасным саставе паасобных піянерскіх атрадаў, дружна грымнулі мы: *„Піянер заўжды гатоў!“* і разбегліся да сваіх заняткаў.

Пра вайну ані слова, хаця высока пад хмарамі з цяжкім стогнам ляцелі нейкія самалёты, а далёкае рэха ад поўначы прыносіла адгалоскі выбухаў. Пасля высветлілася, што гэта немцы ўжо бамбілі Вільнюс. Ім, аднак, гаварылі, што гэта ваенныя вучэнні Чырвонай Арміі, проста „манеўры“.

— У лес нас ужо не пусцілі, — расказвае Генрык Малышка. — Атрад перапынілі працаўнікі НКВД і загадалі важатым вяртацца назад у лагер. Мы накіраваліся на прынёманскі пляж. Купаліся, загаралі, гулялі... Аж да абеда, не ведаючы, якая пагроза павісла над намі. Абед таксама прайшоў спакойна і бестурботна. А пасля абеда абавязвала гадзіна цішыні. І вось тады дырэктар Пеўзнер выклікаў да сябе піянерважатых і звеннявых.

Аб'явілі трывогу. Важатыя рыхтавалі дзяцей да неадкладнай эвакуацыі з лагера. Было загадана пакінуць на месцы ўсе менш важныя асабістыя рэчы, каб замест іх забраць на дарогу як мага больш усялякага харча-

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

W związku z artykułem, zamieszczonym w „Niwie” Nr 2 z dnia 11.I.1987 r. w sprawie nieterminowo wykonanej usługi parowania ziemniaków Ob. Walentemu Siemieniukowi — Wojewódzki Związek Rolników Kółek i Organizacji Rolniczych w Białymstoku przeprowadził postępowanie wyjaśniające w niniejszej sprawie. Stwierdzono co następuje:

— przyjęta została usługa parowania ziemniaków przez SKR od Ob. W. Siemieniuka i ustalono wstępnie datę jej wykonania na dzień 29.XI. 1986 r. Kolumna miała być dostarczona z odległego o 25 km PUM Łubin Kośc.,

— faktem jest, że kolumna parnikowa parowała ziemniaki u rolników w rejonie PUM Łubin Kośc. i nie zakończyła pracy w przewidywanym terminie,

— w czasie transportu kolumna uległa awarii. Prawdą jest, że maszyna nie była „pierwszej młodości” i po przebyciu odległej drogi w tym około 10 km drogami polnymi oderwał się komin. Po naprawie kolumny wykonano usługę Ob. W. Siemieniukowi a następnie parowano u innych rolników.

Przykro, że w wyniku awarii wykonanie usługi opóźnione zostało o 1,5 dnia, co na pewno w jakimś stopniu było przeszkodą dla rolnika, jednak przyczyny tej awarii były całkowicie niezależne od Spółdzielni Kółek Rolniczych.

Wojewódzki Związek Rolników Kółek i Organizacji Rolniczych w Białymstoku
I wiceprezes Zarządu
inż. **W. Michnowicz**

разгрузкі?.. Але патрапіў ляжаць тыднямі. Слухаў мяне, прысягаў. Было цудоўна. Я, старэйшая за яго дзяўчына, уклапалася дашчэнту: „Дзе ты Кай, там я Кая“. І зноў прысяті і пацалункі... Вершы пісаў, кінуў усіх сваіх „дзяўчынак“. Я канчала школу, перад дыпломам ужо былі разам. Як Паўлік нарадзіўся, не да дыпломаў мне стала...

Можа гэта найбольш мне ў ім спадабалася, што ён быў такі ва ўсім неспадзяваны. Невядома, што скажа, чым з табою падзеліцца, чым захопіцца... Ён такі быў — экспрэсіўны, амаль без скуры, драпежны, прагны ўсё новых пачуццяў, хваляваўся ўсім. А яго хвароба асвятляла, быццам, яго паводзіны.

Калі нарадзілася Анечка, было ўжо запозна, каб кінуць яго — сваё трэцяе дзіця.

Міра Лукша

А КОЛЬКІ БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ?

З выдадзенага ў Маскве ў 1983 годзе „Географического энциклопедического словаря“ вычытаў я, што нацыянальныя меншасці ў Польскай Народнай Рэспубліцы складаюць два працэнты ўсяго насельніцтва. У падобных польскіх выданнях, а таксама школьных падручніках па геаграфіі і гісторыі напісана што Польшча — гэта дзяржава нацыянальна аднародная. Рэдка дзе дададзена, што няпольскае насельніцтва ў цяперашні час у ёй складае нязначны працэнт. Няма ніякіх лікаў, ніякіх іншых інфармацый... Нас, беларусаў, і, як думаю — прадстаўнікоў іншых нацыянальных меншасцей, такая заметка не захапляе. Кожны, напэўна, згодзіцца са сцвярджэннем, што ў пасляваеннай Польшчы, якая вярнулася ў свае пястоўскія граніцы, рашучая большасць (98 прац. усяго насельніцтва) — гэта палякі. Толькі чаму вакол нацыянальных меншасцей такая цішыня? Чаму большасць палякаў, якія жывуць у глыбіні краіны, ніколі не чула пра беларусаў на Беласточчыне. Калі ад стагоддзяў нашыя прадзеды жылі на гэтай карэнна нашай тэрыторыі, чаму цяпер некаторым здаецца, што мы — імігранты з Усходу?

Прыезджы паляк ці іншаземец, калі заўважыць пэўную культурную своеасаблівасць у беларусамоўнай часткі Беласточчыны, то тады найчасцей ставіць пытанне: „Колькі вас, беларусаў, жыве ў Польшчы?“ А мы, што ж, на такое пытанне не ведаем адказу. І толькі зрэдку хто спрабуе інтуітыўна прыдумаць нейкі недакладны лік.

Колькі нас, беларусаў, жыве ў Народнай Польшчы? Як памятаю, пытанне гэтае ставіў яшчэ мой дзед — селянін і каваль... стаўлю і я — настаўнік. Пытанне простае, элементарнае. Дзень бяжыць за днём, год за годам, а мы набліжаемся да 50-годдзя нашай няведы пра сябе. „Час, уперад!“ — сказаў бы ў гэтым месцы Валянцін Катаеў. Аж прыйдзе такі час, калі сусед суседа будзе пытаць, хто ён: муж — жонку, а сын — бацьку... А жывём жа мы ў геаграфічнай сярэдзіне цывілізаванай, культурнай Еўропы.

Гартаючы, напрыклад, найноўшае выданне калектыўнай працы пад рэдакцыяй Юзэфа Барбага „Геаграфія свету“, можна вычытаць, што па перапісу насельніцтва СССР у 1970 годзе лік палякаў складаў там 1167 тысяч чалавек, што ў ЧССР у паўднёвай Славакіі жыве 589 тыс. венграў, ва ўсходняй Славакіі — 49 тыс. украінцаў, у Цешынскай Сілезіі — 76 тыс. палякаў, у заходняй і паўночнай Чэхіі — 79 тыс немцаў. У „Геаграфіі свету“ знойдзем, колькі ў ГДР жыве лужычан, у Югаславіі — венграў і албанцаў, у Іспаніі — каталонцаў, галісійцаў і баскаў, у Францыі — эльзасцаў, брэтонцаў, фламандцаў, карсіканцаў, каталонцаў, баскаў і г.д.... Спецыфічнай моўнай і этнічнай групай у Скандынавіі з'яўляюцца лапландцы (даўнейшая назва — саамы). Гэты найчасцей яшчэ качэўніцкі народ займаецца гадоўляй паўночных аленяў і свабодна перамяшчаецца па паўночных тэрыторыях Нарвегіі, Швецыі і Фінляндыі. Пераходзячы дзяржаўныя межы, лапландцы летам жывуць у Скандынаўскіх гарах у Нарвегіі, а зімой са сваімі статкамі сыходзяць на раўніны паўночнай Швецыі і Фінляндыі. Палічаны яны, аднак, і падаецца, што ў Фінляндыі жыве іх каля 3 тысяч, у Швецыі — 10 тысяч, у Нарвегіі — 20 тысяч. Калі ласка, чытачы заўважце, што лік насельніцтва падаецца найчасцей з прыблізнасцю да 1 тысячы асоб. Калі аднак гаворыцца пра насельніцтва Польшчы, няма пра меншасці ніякай інфармацыі. А нас, самых беларусаў, жыве ў Польшчы некалькі разоў больш, як лапландцаў у скандынаўскіх краінах.

Колькі ж нас ёсць у Польшчы? Марцэлі Косман у выдадзенай у 1979 годзе „Гісторыі Беларусі“ ў раздзеле „Беларусы ў сучаснай Польшчы“ піша, што ў 1956 годзе на Беласточчыне ў паветах Беласток, Бельск-Падляшскі, Гайнаўка і Саколка жыло 150 тысяч беларусаў. Але сваю характарыстыку нашай сучаснасці практычна закончыў на 1956 годзе. Няўжо вядомаму гісторыку, аўтару школьных падручнікаў па гісторыі не хапала сіл, каб шырэй зацікавіцца нацыянальнай меншасцю, якая жыве ў яго айчыне? У некаторых рэгіянальных турыстычных даведніках лік беларусаў на Беласточчыне падаецца як 130, 120 ці 100 тысяч. А некалі чуў я таксама аб ліку 200 або 250 тысяч. Вялікія розніцы паміж лікамі сведчаць аб поўным няведанні.

Магніт нашай беластоцкай турыстыкі — гэта татары. Прыязджаючых у Беластоцкі край у турыстычных бюро інфармуюць зразу пра Татарскі шлях. Пра татараў гаворыцца і пішацца цёпла і з сентыментам. Нічога я супраць такіх адносін не маю і адкрыта падтрымліваю паводзіны праваднікоў і аўтараў турыстычных інфарматараў, „бо ведаю, што якраз тыя татары, што пасяліліся на Беласточчыне, у гісторыі Польшчы адыгралі немалую ролю. Ніколі дагэтуль не быў я ў Крушынянах ці Багоніках, але ведаю, што сапраўдных татараў там ужо, мабыць, няма. Гэтая колькасна малая нацыянальнасць змяшалася з мясцовымі беларусамі і ў штодзённым жыцці карыстаецца беларускай мовай. Таму сёння бадай што трэба гаварыць пра татара-беларусаў ці беларуса-татараў. Культура татарскай нацыянальнай меншасці ўжо даўно страціла свае віталістычныя сілы і можа таму ў некаторых спецыялістаў па турыстыцы родзіцца сентыментальнасць, асаблівая ўражлівасць. Не дай Бог, праз некалькі дзесяткаў гадоў могуць пісаць гэтак і пра нас!..

А ўжо турыстам, якія, напрыклад, з Беластока, праз Бельск-Падляшскі і Гайнаўку, едуць у Белавежу, мабыць толькі некаторыя праваднікі гавораць, што ў гэтым кутку Польшчы жыве беларускае насельніцтва. Ніхто, аднак, гэтага шляху не называе „беларускім“, няма таксама шляху Яраслава Мудрага. Пра нас праваднікі ды і інфарматары ведаюць вельмі мала...

Юрка Баена

вання. З лагера на станцыю ў Друскеніках было далекавата, некалькі кіламетраў. Ніякага транспарту яны не мелі.

— Зрывалі мы з падушак навалачкі і ў іх сыпалі муку, крупу, соль, цукар, ладавалі хлеб, — расказвае Генрык Малышка. — Старэйшым хлапчукам далі ў рукі цяжкія кускі саланіны і мясных вырабаў. Мне, для прыкладу, трапіўся вялізны кумпяк, вагою больш 5 кг. Рукі млелі ад гэтага цяжару. Дзеці плакалі. Кідалі па дарозе свой багаж. Я таксама недзе згубіў свой кумпяк, чаго пазней не мог нашкадавацца, калі ў далейшай дарозе кішкі скручваліся з голаду...

Вялізная калона, лікам у звыш 200 стомленых дзяцей, падвечар, 22 чэрвеня 1941 года, дабрыла на невялічкі вакзал у Друскеніках, злілася там са шматлікім натоўпам усялякіх уцекачоў, якія намагаліся вырвацца з прыгранічнай зоны. Ніякага цягніка яшчэ не было. У трывожным чаканні праходзіў час. А над галавамі на ўсход і на захад снавалі цяжкія бамбардзіроўшчыкі. Далёкія, на шчасце, выбухі бомб злавесным рэхам урэзваліся ў вушы...

Адным зыходным плацдармам гітлераўскай агрэсіі на Савецкі Саюз быў прыгранічны раён Сувалкаў, якія знаходзіліся пад фашысцкай акупацыяй ад верасня 1939 года. Тут гітлераўскае камандаванне засяродзіла свае 9-ю механізаваную і 3-ю танкавую арміі. 5 і 8 армейскія карпусы гэтых армій якраз наступалі ў напрамку на Ліду і Скідаль. На іх смерцяносным шляху знаходзіліся Друскенікі. Ад тадышняй граніцы гітлераўскай Германіі да гэтай адпачынкавай мясцовасці ў Савецкай Літве адлегласць у простай лініі мала чым перавышала 50 км. Пагроза нарастала з кожнай мінутай. Толькі дзеці аб гэтым нічога не ведалі. Яны хацелі дамоў, да сваіх бацькоў. Плакалі, крычалі. Іх трывожныя галасы зліваліся з аднастайным гудам усяго натоўпу.

Падагналі цягнік. Народ бязладнай грамадою заатакаваў яго. Ніхто не азіраўся на дзяцей, кожны перся, каб хаця адной нагою зачапіцца за ступень вагона. Давялося прасіць дапамогі ў працаўнікоў аховы грамадзянскага парадку. Дырэктар Пеўзнер дабіўся таго, што энкавэдзісты пад пагрозай зброі зрабілі крыху месца для малых абяздоленых пасажыраў.

— Старэйшыя хлапчукі і выхавацелі нават праз вокны ўпіхвалі малышоў, каб неяк умясціць усіх нашых сяброўак і сяброў у гэтым эшалоне, — сцвярджае Генрык Малышка.

Пра іх дарогу расказваў ужо дырэктар Самуіл Маркавіч. Вядома, удзельнікі гэтага нечаканага падарожжа маюць свае незабыўныя ўражанні. Г. Малышка, для прыкладу, мяркуе таксама, што кіраўніцтва Друскеніцкага піянерскага лагера першапачаткова рашыла адвезці дзяцей дамоў, у Беласток. Беласток быў захоплены акупантам на пяты дзень гэтай вайны. Але доступ да яго фашысты адрэзалі ўжо ў нядзелю, 22 чэрвеня, разбамбіўшы шматлікія масты і дарогі. Заставаўся адзін напрамак — на ўсход, цераз Баранавічы на Мінск. Дырэктар Пеўзнер быў перакананы, што такім чынам выратуе дзяцей, давераных яму ў апеку. І ён дабіўся таго, што друскеніцкі лагер накіравалі на ўсход, чым далей ад фашысцкай навалы. Ніхто ж тады не думаў, што гітлераўская армія дабярэцца аж да Масквы і Сталінграда. Усе былі ўпэўнены, што пройдзе дзень-два і Чырвоная Армія збярэцца ў магутны жалезны кулак ды пагоніць карычневую гадзіну аж у яе берлінскае логава. Сталася інакш. І аб гэтым пагутарым мы наступным разам.

Віктар Рудчык

Дыэта са зменшанай колькасцю солі прымяняецца **пры аслабленай працы сэрца** (невыдольносць кронжэння), **пры павышаным крывяным ціску ці пры запаленнях нырак і іх наколіц.**

Аслабленая праца сэрца выступае ў такіх хваробах, як звырадненне сардэчнай мышцы, прыроджаныя ці набытыя вады, запаленні розных частак сэрца, склероз ці разрыў сэрца.

Дыэта са зменшанай колькасцю солі прымяняецца для таго, каб зменшыць колькасць паступаючых у арганізм іонаў натрыя, якія пры аслабленай працы сэрца затрымліваецца ў нырках, а разам з тым і вада, якая спрыяе развіццю розных пухлін.

Патрэба змяншэння колькасці солі ў ежы бывае розная, у залежнасці ад роду хваробы, велічыні пухліны ці ад ужыванага лякарства. Таму колькасць солі ў дыэце хворага акрэслівае лекар.

Устанаўліваючы дыэту, трэба браць пад увагу не толькі соль, якую дадаем у страву, але і тую соль, што ўжо ёсць у прадуктах. Прычым, у прадуктах жывёльнага паходжання солі і іншых злучэнняў натрыя больш, чым у раслінах. Найменш натрыя знаходзіцца ў фруктах і рысе. Найбольш — у прадуктах, нарыхтаваных на зіму, бо солі натрыя вельмі часта ўжываюцца ў якасці кансервіруючага сродка. Таму пры дыэце з абмежаваннем солі трэба выключыць з ежы перш за ўсё прадукты, прамыслова кансерваваныя, у тым ліку такімі кансервіруючымі сродкамі, як глютамін натрыя, вуглекіслы натрый (у парашку да пячэння) і іншыя. Выключыць з ежы трэба канцэнтраты супоў, мясныя і рыбныя кансервы, марынады, салёныя селядцы, вяндліну, вэнджаную рыбу, гармажэрыйныя вырабы, муштарду і маянэз, топленыя і дасціваючыя сыры, кандытарскія вырабы з соллю на парашку да пячэння або содзе.

Пры большым абмежаванні солі хворым трэба даваць спецыяльна печаны для іх без солі хлеб („Грагам"), а да смаку да хлеба дадаваць мак, кмен ці чарнушку. У час гатавання страў трэба памятаць і аб тым, што такія прыправы, як „Яжынка" таксама маюць у сабе значную колькасць солі. Пазбягаць таксама трэба вострых прыправ (натуральны перац, вострая папрыка), якія солі ў сабе не маюць, але выклікаюць смагу.

ШАНУЙ ЗДАРОЎЕ!!!

Пры аслабленай працы сэрца дыэта заключаецца не толькі ў абмежаванні колькасці солі, але і ў папаўненні іншых элементаў, у залежнасці ад ходу хваробы і ўжываных лякарстваў. У сувязі з тым, што ў хворых часта выступае недахоп калію (потасу) ў крывяной сыараткы, добра выкарыстоўваць у ежу прадукты, багатыя гэтым элементам (фруктовыя сокі, сок з памідораў, малако і мяса). Калі хворы прымае мочагонныя сродкі, недахоп калію папаўняецца спецыяльнымі лякарствамі.

Пры хранічным аслабленні працы сэрца дзённая порцыя высакаякасных бялкоў, калі хворы не прымае мочагонных сродкаў, павінна быць такой, як для здаровага чалавека (1 грам на 1 кілаграм належнай вагі цела). Калі ж хворы прымае мочагонныя лякарствы, колькасць бялкоў павінна быць павялічана да 1.5 грама на 1 кілаграм вагі цела. Апрача таго, трэба папаўняць недахоп вітамінаў, якія распускаюцца ў вадзе, асабліва B_1 і С. Вельмі важна, каб хворы ўтрымліваў належную яму вагу цела. У выпадку большай вагі адначасова трэба прымяняць малакаларыйную дыэту, абмяжоўваючы жывёльны тлушч, цукар, кандытарскія вырабы. Гэта ж адносіцца і да хворых склерозам.

Пры павышаным крывяным ціску, незалежна ад яго прычыны, абавязкова прымяняецца дыэта са зменшанай колькасцю солі. Ступень абмежавання солі павінен акрэсліць лекар. Колькасць бялкоў у дыэце гэтага роду застаецца на ўзроўні здаровага чалавека. Нельга ўжываць напіткаў, якія спрыяюць павышэнню ціску, як алкаголь, моцная кава ці гарбата. У час прымання мочагонных сродкаў трэба памятаць аб папаўненні дыэты вітамінамі. Людзі поўныя павінны змяншаць вагу свайго цела да належнай. Людзі са значна павялічанай вагой, асабліва маладыя, павінны прымяняць раз на 7-10 дзён аднадзённую дыэту выключна з садавіны і гародніны. У час гэтай дыэты можна таксама, апрача сырых і вараных фруктаў і гародніны, піць малако, есці тварог і рыс, але таксама без солі, тлушчу і цукру.

У розных хваробах нырак абавязкова трэба памятаць аб абмежаванні солі, а магчыма што і колькасці вады. Але ўсё гэта павінна адбывацца пад наглядам лекара.

ПРЫКЛАДЫ ДЫЭТЫ З АБМЕЖАВАННЕМ СОЛІ

Снеданне. Рыс з малаком без солі з малой колькасцю цукру, прыпраўлены цынамонам, грэнка з тварагом без солі і цукру, але пасыпаная дробна парэзанай зелянінай цыбулі, 3/4 шклянкі соку з памідораў.

II снеданне. Хлеб „Грагама", масла, яйка ўсмятку без солі, прыпраўленае маеранкам і кменам, 3/4 шклянкі зельнай гарбаты з малой колькасцю цукру.

Абед. 1/2 порцыі супу з гародніны з малой колькасцю солі з дадаткам кропу і зялёнай пятрушкі, кавалак мяса ў хрэнавым соусе, бульба без солі з дадаткам нарэзанай поры, зялёны салат, прыпраўлены сокам з цытрыны і алею, кампот з малой колькасцю цукру.

Падвячорак. Чэрствая булка на дражджах, 3/4 шклянкі кактэйлю з кіслага малака (ёгурт, кефір) з трускалкамі.

Вячэра. Рыба па-грэцку (з морквай і памідорамі), падаваная халоднай, прыпраўленая мятай і трошкі часнаком, чэрствы хлеб, зельная гарбата з малой колькасцю цукру. Нанач — яблык.

ЦІКАВІНКА

„ПРЫШЧЭПКА" АД РАКА

Аб цікавым адкрыцці паведаміў нядаўна савецкі друк. Яго зрабілі вучоныя Анкалагічнага навуковага цэнтра і даследчага інстытута лекавых прэпаратаў Е. Мядзянава, А. Малянкоў, О. Бачарова.

Аўтары адкрыцця ўстанавілі, што ўстойлівасць тканак да пухлінных ды і да многіх іншых захворванняў ужо фарміруецца пасля нараджэння. На ранніх перыядах жыцця клеткі рэзка ўзмацняюць узаемадзеянне, моцна счэпліваюцца, тканкі „схопліваюцца" быццам добрая бетонная сумесь. На жаль, па розных прычынах, часцей генетычных, трывалая сувязь можа і не ўтварацца. Вывад: каб папярэдзіць рак, яе трэба павысіць. Але як?

Рэчывы, якія ўзмацняюць счапленне клетак, знойдзены. У большасці мышэй, якім уводзілі іх у крытычны момант развіцця, устойлівасць да хваробы захоўвалася на ўсё жыццё, нягледзячы на тое, што яны генетычна мелі схільнасць да развіцця пухлін.

Вучоныя прапануюць рабіць своеасаблівыя прышчэпкі ад рака. Лабараторным жывёлам яны дапамагаюць, ёсць надзея, што дапамогуць і людзям, бо прынцыповай розніцы ў будове тканак няма. Але перад аўтарамі адкрыцця цяпер стаіць няпростая задача — навучыцца распазнаваць парушэнні ўстойлівасці тканак усіх органаў чалавека. А рабіць гэта трэба адразу пасля нараджэння, каб своечасова аднавіць раўнавагу.

ФЛОРА І ФАУНА БЯДНЕЮЦЬ

Калі неадкладна не прыняць мер па выратаванню прыроды, то да 2000 года з Зямлі знікнуць больш мільёна відаў жывёл і раслін. Аб гэтым заявіў вядомы французскі акіянолаг і падарожнік Жак-Іў Кусто.

Выступаючы на прэс-канферэнцыі ў іспанскім горадзе Пальма (востраў Мальёрка), ён адзначыў, што толькі за апошнія некалькі гадоў зніклі, перш за ўсё на сушы, 800 відаў флоры і фауны. Вучоны выказаў сур'ёзную заклапочанасць у сувязі з няспынным забруджваннем Міжземнага мора.

Аўтар сусветна вядомай кнігі „Свет маўчання" падверг крытыцы пазіцыю ўрадаў міжземнаморскіх краін, якія робяць яўна недастаткова для прадухілення далейшага забруджвання Міжземнага мора. Адзіны шлях выратавання прыроды, лічыць Кусто, — стварэнне вялікіх запаведных зон, закрытых для турыстаў.

СОННІК

64

Лялька — пустая гульня; быць лялькай — распушчаныя, дарма патрачаныя грошы.

Лямпа запаленая — выглумачэнне, высвятленне якойсьці складанай справы; гасіць яе — расстроіць планы; нясці яе — правільная дарога; бачыць, як гасне — перамена ў адносінах.

Ляпіць — адновіш даўняе знаёмства.

Ляўконія — удача ў каханні.

М

Магіла — супакаенне пасля пакутаў і непрыемнасцей; засыпаная — пакрадзеныя рэчы атрымаеш назад; цябе кладуць у магілу — хуткае пажаданае вяселле, радасць; уваходзіць у грабніцу, апускацца ў магілу — фальшывыя прыяцелі ачэрняць цябе і будуць праследаваць; капаць самому аб бачыць капаючых магілу — смерць знаёмага; адкрытая — цябе чакае вясёлая забава.

Магільшчык — чакаюць тваё смерці.

Магістрат — выйграная справа.

Магніт — знойдзеш сяброў, прыяцеляў; знайсці яго — захахацца.

Мадэльерка — фальшывы суд.

Маёнтак — дробныя сямейныя недаразуменні.

Маёр — наробіш даўгоў.

Мазаіка — бурлівым жыццём даб'ешся шчасця; на падлозе — ты шчаслівы чалавек.

Мазь — хуткае выздараўленне, здольнасці ў гаспадарчай дзейнасці; нарыхтоўваць — доўгае жыццё; купляць — лёгкая хвароба.

Май — вернае каханне.

Майткі — непрыстойныя думкі.

Мак — казкі, хлусня; есці — дарэмныя спадзяванні; сеяць — юрлівае каханне.

Зорка
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

„ВЯСЁЛЦЫ" —30 ГОД

Беларускі дзіцячы часопіс „Вясёлка", які выдаецца ў Мінску на Беларусі, ведаюць добра ўсе дзеці ў Польшчы, якія вывучаюць беларускую мову. „Вясёлка", побач з нашай „Зоркай", стала настольнай чытанкай у многіх школах Беласточчыны. Яе чытаюць на ўроках, з яе развучваюць вершы, каб выступіць з імі на школьных урачыстасцях, ахвотна чытаюць казкі, апавяданні, весяляцца разам з „Вясёлчынымі" героямі або шкадуюць іх, калі ў казцы нешта не ўдаецца.

„Вясёлка" прыйшла да дзяцей ранняй вясною трыццаць год назад, парадавала дзіцячыя сэрцы добрым родным словам і каляровымі малюнкамі.

Дарэчы, можа яшчэ не ўсе дзеці ведаюць, што вясёлкай беларусы называюць тую цудоўную з'яву прыроды, калі пасля веснавога або летняга цёплага дажджу рантам над зямлёю завісае шматколернае карамысла, ідэальны паўкруг на паўнеба, які зіхаціць усімі колерамі ад сіняга праз зялёны, жоўты і чырвоны аж да фіялетавага. І ў гэтай каляровай дузе зіхацяць бісерам кропелькі дажджавой вады. Гэта і ёсць вясёлка.

А часопіс „Вясёлка" так назвалі яго аўтары таму, што хацелі, каб ён быў заўсёды цікавы, вясёлы і радаваў дзяцей сваім паяўленнем.

У гэтых днях „Вясёлка" святкуе сваё трыццацігоддзе. „Зорка" жадае ёй быць, як і раней, цікавай, каляровай, багатай цікавымі творамі. Няхай яе заўсёды з нецярплівасцю чакаюць дзеці, а пісьменнікі пішуць для яе свае самыя лепшыя творы.

Віншуем Цябе,
дарагая „Вясёлка"!
Жадаем 100 год
ды прыгод яшчэ столькі!
Мы разам з Табой
здабываем пяцёркі!
Прымі прывітанні
ад нас
і ад „Зоркі"!

Беластоцкія чытачы „ВЯСЁЛКІ" і „ЗОРКІ"

У апошні дзень лютага, калі пасля нейкай, здавалася б, адлігі, вярнулася зноў зіма з вялікімі марозамі, „Зорка" наведала дзве школы: у Храбалах і ў Новым Корніне. У Храбалах дзеці ўжо другі год вучацца ў новай прасторнай школе. Класныя залы залітыя сонцам. Яго праменьчыкі скачуць-весяляцца на тварах дзяўчатак і хлопчыкаў. У васьмікласнай школе вучыцца 105 дзяцей з Храбалоў, Гацькоў, Грыневіч Малых, Рэпнева, Кнаразоў, Дзяніскаў і Плёскаў. Дырэктарам школы — Аляксандр Філіманюк.

У Новым Корніне новая школа толькі будуецца. Стаяць ужо цагляныя сцены. Будзе вялікая. А пакуль што 63 вучняў з Новага Корніна, Навасадаў, Чыжыкаў, Трывежы і многіх калоній Новага Корніна вучацца ў старым, цесным будынку. Па плану новая школа мае быць гатовай прыняць сваіх вучняў у 1988 годзе. Дырэктарам тут Канстанцін Лапінскі.

Аб тым як мы сустракаліся з настаўнікамі і вучнямі напішам у бліжэйшых нумарах „Зоркі". Сёння — два здымкі з гэтых сустрэч.

Вельмі мілая і багатая сустрэча ў нас адбылася ў школе ў Храбалах (Бельская гміна). Здымак, які вам прадстаўляем, вельмі цікавы: на ім толькі вучні, якія маюць пяцёркі па беларускай мове. Добрыя, радасныя беларукія дзеці!

Фота Я. Чэрнякевіч

БЕЛАРУСКІЯ ПТУШКІ

Васіль Вітка

ЛАСТАЎКА
(фрагмент)

Ластаўчыну мову
Я таксама знаю
І ад слова ў слова
Так перакладаю:
„Шатавіла-матавіла
Па-нямецку гаварыла,
Пела па-турэцку,
Плакала па-грэцку.

З носіка — шыльца,
А з хвосціка — вільца,
Спадыспаду — палатно,
На апашках шоўк, шоўк.
Зазірнула я ў гумно,
Дзюбачкай пічоўк, шчоўк.

Як у вырай адлятала,
Шмат дабра вам пакідала,
Не ўзяла ні жменькі.
Прыляцела, паглядзела —
Няма нічагенькі:
Усё чыста пералушчылі,
Перацёрлі, ператрушчылі".
Прыцемак спусціўся
На траву, на краскі,
Так я захапіўся
Сваёй байкай-казкай.

Артур Вольскі

ГРАК-БЯДАК

З выраем
Расстаўшыся сваім,
Па сумётах
Сметнікаў і звалак
Грак-бядак
Блукае паміж галак,
Непрывыклы
Да айчынных зім.
— Да адлігі першай
Мне б дажыць.
А тады ўжо,
Мабыць, не загіну...
Лепш па снезе
З галкамі кружыць,
Чым ляцець па сонца
На чужыну.

Васіль Ганушчак

ЛІС І РЫСЬ

Жылі ў лесе на гары
Рысь старая — Ліс стары.
Кожны з іх, вядома, ласы
Быў штодня пад'есці мяса.
Абурыўся неяк Ліс:
„Раз ты — Рысь,
То еш свой рыс!"
І пачуў наш Ліс ад Рысі:
„Калі ў лесе
Усе Лісы,
Бы той бубен, будуць лысы, —
З'есць тады Рысь рыс!"

Пераклад з украінскай
Уладзімір Васілевіч

У НАШАЙ ГРАМАДЦЫ

Падручнік беларускай мовы для пятага класа
Аўтары: Лідзія Гайдук — Мікалай Гайдук

ПРАВАПІС ГАЛОСНЫХ Ё, Е, Я.

Галосную ё вымаўляем і пішам толькі пад націскам: нёс, вясёлы, гнёзды. **У першым складзе перад націскам замест ё, е пішам я:** вёў — вяду, цёплы — цяпло, вецер — вятры, спелы — спялейшы. **Ва ўсіх іншых складах перад і пасля націску пішам е:** вёсны — вясна — вясенні; азёры — азярына — возера; белы — бялявы — белаваты — выбеліць.

У першым складзе перад націскам пішам е:

1) у словах: дзевяты, дзесяты, семнаццаць, васемнаццаць;

2) у словах іншамоўнага паходжання: бетон, Генадзь, аперацыя.

Калі галосная я знаходзіцца пад націскам, то яна таксама захоўваецца не пад націскам: мяккі — размякчыць — мяккаваты, вязь — сувязь — сувязны, падрабязна — дробязь, дзесяты — дзесяць.

1. Падбярыце родпасныя словы, пастаўце націскі. Растлумачце правапіс ё, е, я. Хто падбярэ слоў найбольш?

Узор. Вясна — весні, веснавы, вясенні, прадвесне.

Лес, лёд, ехаць, цёмны, лёгкі, цёплы, цячы, бегчы.

2. Напішыце па-беларуску словы.

Telefon, seans, weranda, elewator, generał, sezon, metro, kolektyw, mechanik, hektar, kefir, Berlin, telewizor.

СПАЛУЧЭННІ ІЁ (ЫЁ), ІЕ (ЫЕ), ІЯ (ЫЯ)

У іншамоўных словах на месцы спалучэнняў іе, іа пішам незалежна ад націску іе (ые), ія (ыя): klient — кліёнт, orientacja — арыентацыя, genialny — геніяльны, prowincja — правінцыя. **На месцы спалучэння іо пішам пад націскам іё, а не пад націскам ія:** biolog — біёлаг, biologia — біялогія.

Запамятайце напісанне слоў: радыё, акіян, фіялка.

1. Напішыце словы па-беларуску.

Biblioteka, armia, olimpiada, socjalizm, proletariat, inicjatywa, fiord, legion, diament, Dania, pianino, wariant, Rosja, oficjalny, awionetka, materiał, pensja, radiolog.

2. Утварыце новыя словы са спалучэннямі ія (ыя). Растлумачце іх правапіс. Словы запішыце, спалучэнні падкрэсліце.

Узор: Рацыён — рацыянальны.

Артэрыя, чэмпіён, нацыя, тэрыторыя, прэмія, індустрыя.

ПАЗНАЁМІМСЯ

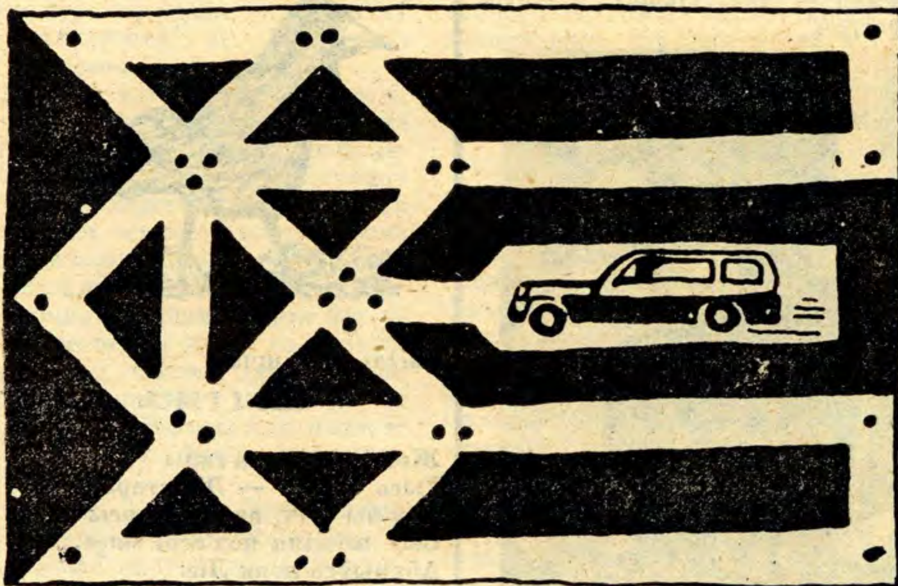
* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 84, к. 2, кв. 61. Дзіма Крэзо, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 84, к. 2, кв. 63. Паўлік Рыжыкаў, 3 клас.

АДГАДАНКА

ПАКАЖЫЦЕ МАРШРУТ

Шафёру трэба пабываць ва ўсіх пунктах, але два разы па адной і той жа дарозе праязджаць нельга. Пакажыце, як павінен ехаць шафёр.

Для палёгкі: гульню-адгаданку зрабіце на фанеры. У месцах, дзе пастаўлены кропкі забіце па цвіку, у пачатку дарогі да цвіка прывяжыце моцную нітку — гэта вам паможа.

З ПАЕЗДКІ Ў ЛЮТЫМ

На руінах снежнага палаца ў Новым Корніне (Гайнаўская гміна) вучні зрабілі горку і коўзаюцца. Палац, як нам расказвалі, паказваючы горбы снегу і рыштаванне з досак унутры, быў вялікі, абведзены снежным валам — меў абаронны характар. Атака і абарона вяліся снежкамі. (вл)

фота Я. Чэрнякевіч

ВЕРКА І ХОМКА

Алена Мімрык

У нашым жывым кутку ёсць хамячок, рыжая вавёрачка, а ў акварыумах — рыбкі. Для вавёрачкі Томін тата змайстраваў клетку, а ў ёй прыладзіў кола. Вавёрка амаль увесь дзень круціцца ў ім. Мы падыдзем да яе, а яна яшчэ больш завіхаецца, стараецца паказаць, на што здатная. Бяжыць-бяжыць, гэтак шустранька перабірае лапкамі, і ўсё на адным месцы. Хвосцік падымае ўгору, сама пазірае на нас: то ў адзін бок, то ў другі зіркае вочкамі.

Хамячок прыгожы: рыжы, з белымі плямамі на жывоціку, з доўгенькімі вусамі і чорнымі, як пацеркі, вочкамі. Мордачка кароткая, поўсць мяккая, гладкая, быццам шаўковая, хвосцік маленькі. Лапы ў яго вельмі ўчэпістыя. Іншы раз Ганна Паўлаўна ці нянька Марыя Іосіфаўна хочуць узяць яго ў рукі, дык ён шмыг-шмыг туды-сюды, потым учэпіцца ў кофту ці спадніцу, але не падае, моцна трымаецца лапкамі, не адарвеш. Нават аднойчы падраў Ганне сукенку. Такі шкоднік!

Клетка хамяка стаіць на табурэтцы. Вечка клеткі зроблена з пераплеценага дроту, каб заходзіла свежае паветра. Унутры клеткі прымацавана жэрдачка, а ў кутку ляжыць корань дуба — невялікі, з абсечанымі адросткамі. Хамячок узлезе на яго, павісне на жэрдачцы і давай выгінацца. Ну сапраўдны акрабат!

Мы думалі-думалі, якое імя даць вавёрцы і хамяку. Лена сказала:

— Давайце назавём вавёрачку Волькай, а хамячка — Цімкам.

Але ў нашай групе ёсць Воля Пятрычык. Ёй не спадабалася, што ў яе, і ў вавёрачкі будзе аднолькавае імя. Назваць хамячка Цімкам таксама не ўдалося, бо Ціма Важнік пакрыўдзіўся.

Так мы нічога і не прыдумалі. Пасля снедання да нас у групу зайшла мая мама, каб паклікаць усіх на музычныя заняткі, і шапнула мне на вуха два імя: Верка і Хомка. Прыгожыя імёны. Так мы цяпер і завём: вавёрачку — Веркай, а хамячка — Хомкам.

Мы ўсе любім іх і прыносім арэхі, семачкі — сланечнікавыя, гарбузовыя, — няхай ласуюцца. Насыплем і стаім, пазіраем, што будзе далей. Верка бярэ семачкі лапкамі і пачынае грызці. А Хомка назбірае-назбірае і пачынае запіхаць семачкі ў свае зашчочныя мяшочкі — робіцца тоўсты, смешны. Дакранешся да яго, ён злуецца: падымае пыску і паказвае востранькія зубы, палохае нас. Баіцца, каб не адабралі ласунак.

Наша нянька Марыя Іосіфаўна кідае Хомку дробныя кавалачкі бульбы, морквы, буракоў, пячэння. Часам мы просім, каб яна дазволіла і нам пакарміць хамячка. Ён трошкі з'есць, астатняе хавае за шчокі, нясе ў куточак і выкідвае, смешна памагаючы лапкамі.

Верцы апрача арэхаў і семачак даюць есці сушаныя яблыкі, грыбы, яловыя і сасновыя шышкі, з якіх яшчэ не выпала насенне. Любіць яна і цукеркі, і моркву, і варанае яйка.

Цікава нам глядзець, як Марыя Іосіфаўна мые клетку. Яна дастае Хомку і пускае яго ў шкляны слоік. Тут ужо Хомка становіцца сам не свой. Хоча вылезці, а гэта яму не ўдаецца. Толькі намерыцца ўзлезці па сценцы слоіка ўгору, як адразу ж саслізгвае ўніз. Пабегае, пабегае, пакруціцца па дне і зноў лезе. А калі хто дакранецца да слоіка, Хомка злуецца.

Пакуль мы так забаўляемся, Марыя Іосіфаўна мые клетку, выцірае насуха анучкай, засцілае паперай, кідае трошкі ваты. Пасля бярэ слоік і выкульвае Хомку ў клетку. Ён пачынае бегаць, усё да нечага прынюхвацца, потым зашываецца галавой у вату і сцішваецца. Хамячок у нас акуратны: у адным кутку ў яго спальня, у другім — сталоўка.

— Акуратыст, — кажа Ганна Паўлаўна пра Хомку.

Нам падабаецца гэтае слова, і мы завём хамячка: Хомка-акуратыст.

*

Ці гадавалі вы калі-небудзь якога звярка. Ці гадуеце? Напішыце.

Адрас рэдакцыі: „Зорка" 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Piątek 20 III — 8.10 Hist. kl. VII. 9.00 Wokół nas kl. II — III. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Urwisko". 11.15 Magazyn Domatora. 12.00 Krajobrazy Polski kl. IV. 12.50 Wiedza o społecz. kl VIII. 13.30 TTR — s. II Fiz. 14.00 TTR — s. II Biol. 14.50 Powtórka przed maturą: Korepetycje z mat. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Dla młodych widzów: Rambit. 16.50 Piątek z Pankracym. 17.15 Teleexpress. 17.30 Za kierownicą. 17.50 Bez próby. 18.30 Losy — Stefan Jędrychowski. 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „Urwisko" — radz. film fab. 21.05 Zawsze po 21-szej. 21.50 Pr. rozr. 22.40 DT. 23.00 „Serce smoka" — ang. film dok.

Sobota 21 III — 7.25 TTR — s. IV Mech. rol. 7.55 TTR — s. IV Hod. zwierz. 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Drops — mag. dla dzieci i młodz. oraz film z serii „W 80 dni dookoła świata z Willym Fogiem" (3). 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 12.00 TV Koncert życzeń dla honor. krwiodawców. 12.30 Militaria, obronność, nowoczesność. 13.30 PRON przed II Kongresem. 14.00 „Wędrówki dalekie i bliskie" — „Tajemnice wyroczni" (3) — film dok. prod. wł. 14.40 Na krawędzi słowa 15.00 Antologia dramatu powszechnego: E. O'Neill — „Żałoba przystoi Elektrze". 16.20 Kram. 17.00 Los. D. Lotka. 17.15 Teleexpress. 17.30 PRON przed II Kongresem. 18.00 Popołudnie z „Pegazem". 18.50 Dobranoc. 19.00 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Granica" — film fab. prod. ang 21.40 Czas — mag. publ. 22.10 Siedem dni na świecie. 22.20 Sportowe rytmy tygodnia. 22.50 DT. 22.55 Kino nocne: „Wybawieniem będzie śmierć" — film fab. franc.

Niedziela 22 III — 7.25 Pr. dnia. 7.30 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.55 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 Teleranek oraz film z serii „Poranek foki" (5). 10.30 DT. 10.35 Film dok. 11.35 Siedem anten. 12.25 Studio Sport — M.Ś. w biegach przełajowych. 13.25 Kraj za miastem. 13.55 Studio Sport — M. Ś. w biegach przełajowych. 14.25 Teatr dla dzieci: „Nagi król" (2). 15.20 Studio Sport. 15.50 TV Koncert Życzeń. 16.30 „Pieprz i wanilia". 17.15 Teleexpress. 17.30 Pr. publ. 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Tulipan" (1) — film TP. 20.55 Pegaz. 21.35 Klub Międzynarodowy. 22.05 Loża — pr. kabaret. 22.15 Sportowa Niedziela. 22.50 Leksykon pol. muz. rozr. 23.40 DT.

Poniedziałek 23 III — 13.30 TTR — s. II Mat. 14.00 TTR — s. II J. pol. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Kwant. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Znaki szczególne" (2) — „Rozbitek" — serial prod. pol. 18.30 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 Rozmowa na telefon. 19.05 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.00 Teatr TV: Walentin Rasputin — „Pieniądze dla Marii". 21.45 Rozmowa na telefon. 22.15 Tel. film dok. 22.40 DT 23.00 J. niem. (23).

Wtorek 24 III — 8.10 Hist. kl. V. 9.00 Hist. kl. II lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Ptaki ciernistych krzewów" (10). 10.55 Poradnik domatora. 11.20 Wizyta domowa. 11.25 Platon i Atlantyda — film dok. prod. belg. 12.50 Chem. kl. VIII. 13.30 TTR — s. IV Fiz. 14.00 TTR — s. IV Upr. rośl. 15.30 Kim być? — pr. dla maturzystów. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Akademia Muzyczna. 16.50 Wyprawy prof. Ciekawskiego. 17.15 Teleexpress. 17.25 Studio Sport: Mecz piłki nożnej Polska — Norwegia. 18.45 Samo zdrowie (w przerwie meczu). 19.15 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.00 „Ptaki ciernistych krzewów" (odc. 10 — ostatni) serialu prod. amer. 20.45 Konfeerncja prasowa rzecznika rządu. 21.00 Tel. film dok. 21.25 Droga poetów — drogą komet. 21.50 Jazz Jamboree 86. 22.40 DT. 23.00 J. ang.

Środa 25 III — 8.10 Geogr. kl. V. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film fab. 11.40 Przyjemne z pożytecznym. 12.00 J. pol. kl. VI. 12.50 J. pol. kl. II lic. 13.35 TTR — s. II Chem. 14.05 TTR — s. II Hist. 14.50 Powtórka przed maturą: Hist. kl. IV lic. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Krąg. 16.50 Tik-Tak 17.15 Teleexpress. 17.30 Los. Ex. Lotka i Super Lotka. 17.40 Magazyn wędkarski. 18.00 Wyczarowana z pnia — felieton film. 18.10 TV Informator Wydawniczy. 18.30 Studium 18.50 Dobranoc. 19.00 Trybuna Sejmowa. 19.30 Dziennik. 20.00 Studio Sport: Eliminacje do M.E. — mecz piłki nożnej Holandia — Grecja. 21.50 Sprawa dla reportera. 22.35 Wyniki Totalizatora. 22.40 DT. 23.00 J. ros. (23).

Czwartek 26 III — 8.10 Fiz. kl. VIII. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Ośmiornica" (3). 11.05 Szkoła dla rodziców. 11.20 Apteczka domowa. 11.30 Historia najbliższa. 12.00 Biol. kl. VIII. 13.30 TTR — s. IV Mat. 14.00 TTR — s. IV Hist. 14.50 Powtórka przed maturą: J. ang. (25). 16.00 Rolniczy film oświatowy. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Klub „SITO". 16.50 „Kłopoty małe i duże" — odc. „Maska" — film prod. CSRS. 17.15 Teleexpress. 17.30 Los. Krajowej Loterii Pieniężnej. 17.35 Poligon. 18.00 Encykl. kultury pol. 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 Czym żyje świat. 19.30 Dziennik. 20.00 „Ośmiornica" (3) — serial prod. wł. 20.55 Pr. publ. 21.25 Tel. film dok. — „Kantor". 22.40 DT. 23.00 J. franc. (23).

Bielsk Podl. Gliniarz z Beverly Billos — USA 23—26. Jak poeci tracą złudzenia — czes. 27—28.
Czeremcha Kochanica Francuza — ang. 25. Komandosi z Nawarony — ang. 28—29.
Czyże Utracona szansa — czes. Dom pod czerwoną latarnią — węg. 25—29.
Hajnówka Piramida strachu — USA 23—25. Siekierezada — pol. 26—28. Sprawa Kramerów — USA 29.
Michałowo List gończy — czes. 24—25. Miłość, szmaragd i krokodyl — USA 26—29.
Mielnik Nieoczekiwana zmiana miejsc — USA 25—26. Miałeś chłopie szczęście — pol. 28—29
Milejczyce Samotny rejs — radz. Dwaj mężczyźni meldują — czes. 25—29.
Nurzec Wszyscy i nikt — pol. 25. Skradziona kolekcja — pol. 26—27.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імяніны		Сонца ўсх.-зах.	Месяц ўсх.-зах.
	новы	стары				
нядзеля	**22**	**9**	**Багуслава, Кацярыны**	**40 мучанікаў**	**5.35-17.52**	**12.56-4.45**
панядзелак	23	10	Фелікса, Пелагеі	Леаніда, Анастасіі	5.32-17.54	14.19-5.05
аўторак	24	11	Габрыеля, Марка	Сафрона, Георгія	5.30-17.56	15.44-5.20
серада	25	12	*Благавешчанне ПДМ*	Сымона, Рыгора	5.28-17.57	17.09-5.33
чацвер	26	13	Эмануіла, Тодара	Нікіфара, Цярэнція	5.25-17.59	18.36-5.45
пятніца	27	14	Эрнеста, Лідзіі	Венядзікта, Расціслава	5.23-18.01	20.06-5.57
субота	28	15	Анелі, Сікстуса	Аляксандра	5.21-18.03	21.38-6.12

З'ЕЗД БЕЛАРУСКІХ СТУДЭНТАЎ

адбудзецца 27-29 сакавіка г.г. у Бельскім доме культуры

у пятніцу 27.III. а гадз. 17 — сустрэча ў клубе Аддзела БГКТ з актывам;

у суботу 28.III. а гадз. 10 — адкрыццё з'езда;

у нядзелю 29.III. а гадз. 9 — працяг працы з'езда і каля 19 — урачыстае яго заканчэнне.

Запрашаем студэнцкую, працуючую і ліцэйскую моладзь.

Арганізатары

ГАДАВІНЫ

395 ГОД ТАМУ НАЗАД

28.3.1592 г. нар. чэшскі гуманіст, педагог Ян Каменскі (пам. 15.11. 1670 г.), аўтар прац: „Адчыненыя дзверы да моў" (1631), „Матчына школа" (1633), „Вялікая дыдактыка" (1657) і інш (больш за 140), між іншым, патрабаваў навучаць дзяцей на іх роднай мове.

(Працяг са стар. 5)

І ТАК БЫВАЕ

закруцілася ў галаве, і ён моцна званітаваў. Ледзь давалокся дадому і злёг у пасцель. Тры дні нічагуткі не мог есці.

А гультаю нічога не было. Жыве, як жыў. Трэба быць сапраўды вялікім гультаём, каб даць рады есці здыхляціну.

Аўрора

ЯКІЯ МЫ ЛЮДЗІ

НАДУЦЬ ШАФЁРА!

Каля аўтобуса гвалт людзей, усе хочуць ехаць. Рынуліся да дзвярэй, як у патоп які! Ну, паўлазілі, паўсядаліся, бы паны даўнія па брычках. Яшчэ не едуць, шафёр прадае білеты. Адна жанчына купляе адразу чатыром. Ну, купіла яна і раздае тыя білеты разам з рэштамі грошай. Аж тут аказалася, што шафёр выдаў ёй замнога, памыліўся ў такім шуме. — Маўчы, баба! — раілі ёй некаторыя. Але яна не схацела шафёравай крыўды, тых пару залатовак, якія ён лішне выплаціў ёй. Добра, што не замала.

Жанчына аддала шафёру лішняе. Яе за гэта сёй-той дурнявай пацікху. А яна на тое: — Я ўсё жыццё пражыла і не чужою крыўдаю дабра нажыла.

Прыглядалася я да гэтай сцэнкі ў нашым правінцыяльным аўтобусе публічнай камунікацыі, і так думала сабе: „У нашых старых людзей яшчэ ёсць сумленне. А няхай на месцы гэтай жанчыны знайшлася б нашая маладая дзяўчына — яна на ўрад ці аддала б шафёру тыя не свае грошы..."

Калісьці гаварылі: „Пана пазнаюць па халявах". Цяпер трэба гаварыць: „Сумленнага чалавека пазнаюць па тым, відаць, што ён не кідаецца на чужое дабро". Ненавідзіць надувальніцтва.

Аўрора

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217 1922 132

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018 24325 151 6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

625. Ананімнае ўплочанне	—	**1000 зл.**
626. Ігар Іванюк (Гайнаўка)	—	**200 зл.**
627. Уладзімір Паўлючук (Гайнаўка)	—	**200 зл.**
628. Мар'я Кісляк (Гайнаўка)	—	**200 зл.**
629. Мар'я Салагуба (Міклашэва)	—	**200 зл.**
630. Валянціна Міцэвіч (Дашы)	—	**200 зл.**

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках гміна Міхалова
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54.
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6.
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах.
у Саколцы, вуліца Варынскага 1.
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6.

Тэлефон 28-89.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Кветка беларускай песні ● З чым у пяцігодку? ● Алесь Барскі аб свабодным прымусе ● Весткі з Беларусі ● Станкевічы — гэта плоткі ● Тут нам жыць ● Пагібель Цыгана ● Бібліяграфічны куточак ● Беларускі фальклор ● Загадкавая хвароба ● Новая гіпотэза аб прыродзе тунгускай катастрофы ● Соннік ● „Зорка" ● Штодзе-калі ● Гумар

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ада Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар)

АДРАС РЭДАКЦЫІ

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1 Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 156 zł; półr. 312 zł, rocznej 624 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   — osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
   — osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch";
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy Wydawnictw ul. Towarowa 23 00-953 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11 Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę
— do dnia 10 listopada na I kwartał i półrocze roku następnego oraz cały rok następny;
— do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież.

Zam. 388/87 r. Nakład 5.500. W-4.

НЕДАВЕРЛІВЫ КАСАНДР

Міфалагічная байка

Дажыў Касандр да валасоў сівых,
А звычак не пазбавіўся сваіх.
І дзіўна, чым ён болей жыў цяпер,
Тым болей умацоўваўся ў Касандра недавер
Да самых блізкіх родных, з кім ён жыў,
Да тых, хто акружаў і з кім дружыў,
Ці выпадкова сустракаў каго...
„Сустрэўся? — ён пытаўся. — А чаго?"
Не давяраў ён жонцы з першых дзён,
Бо здрадніца, заманьвае ў палон
Сваёю абаяльнасцю мужчын.
І хоць на тое не было прычын,
Ён вымераў на жонцы сілу,
Пакуль не звёў яе ў магілу.
З такім жа недаверам да сыноў
Ён ставіўся. І зноў, і зноў
Ён дакараў, што ў яго не дзеці — чэрці,
Якія прагнуць яго смерці,
Каб потым ўсё дабро, што змог Касандр
нажыць,
Паміж сабою падзяліць.
Не вытрымалі гэтакага дзеці
І разбрыліся, хто куды, па свеце.
Яму казалі:
„Што ж ты натварыў?
І родных, і знаёмых затравіў.
Адумайся, даверся людзям".
А ён: „Не веру. Як хачу — так будзе!"
Так жыў Касандр адзін, і вось аднойчы
Дом загарэўся ноччу.
„Ратуйся!" — стукаюць людзі ў вокны,
дзверы.
А ён і тут ім не паверыў.
І каб ніхто не дакучаў і кожны адчапіўся,
Залез пад коўдру, з галавой накрыўся.
Калі ж ад дыму у пакоі стала млосна,
Ён ратавацца кінуўся, ды было позна...

Уладзімір Праўдасуд

— А мой муж дэтэктываў начытаўся.

НІЎКА

З суседскага агародчыка

НОВАЯ КВАТЭРА

Атрымаўшы новую кватэру, паклікаў Іван свайго прыяцеля, каб праверыць гукаізаляцыю сцен.

— Ну, — кажа прыяцель, — ідзі ў суседні пакой і нешта крычы.

Пайшоў Іван за сцяну і крычыць:

— Агоў, ты мяне чуеш?!

— Не толькі чую, а і бачу, — адказвае прыяцель.

ЛЕПШ

Удаве прысніўся ноччу нябожчык муж.

— Як жывецца, Паўло? — нібы пытае яго ўдава.

— Добра! Куды лепш, чым да смерці.

— Дык ты ў раю, значыць?

— Не, у пекле.

У СУДЗЕ

— Прысягаю, пане суддзя, што я не вінаваты, — клянецца задрыпанец!

— А вы былі ўжо калі-небудзь асуджаны? — пытаецца суддзя.

— Ніколі! — адказвае падсудны. — Гэта мой першы крадзеж.

НАШЫ ДЗЕЦІ

Міколка не хоча есці супу.

— Еш неадкладна, а то бабу-ягу паклічу! — злуецца маці.

— А ты думаеш, яна яго захоча есці?

НЕПРЫКМЕТНА

Размаўляюць двое аўтааматараў.

— Мне больш за ўсё падабаецца ездзіць у тумане, — расказвае адзін.

— Але ж гэта небяспечна, — гаворыць другі.

— Затое ніхто не бачыць.

Быў прыхільнікам толькі ўласных талентаў...

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Тата! А хто гэтыя „нясуны"? — пытае ў бацькі малы Юраська.

— А гэта, сынок, такія людзі, што нясуць дадому з працы ўсё, што ім трапляе пад рукі.

— А тыя, што вязуць машынамі, хто яны? Вязуны?!

✻

Паліцэйскі затрымаў двух п'яных шатландцаў і даставіў іх у паліцэйскі суд.

— А дзе трэці? — грозна спытаў суддзя.

— Які трэці?

— Які за вас плаціў.

✻

Малады чалавек пытае ў кніжным магазіне:

— У вас ёсць кніга „Як стаць мільянерам за 14 дзён?".

— Калі ласка. Толькі разам з ёй вельмі рэкамендую набыць Крымінальны кодэкс.

— У вас што выдаліў хірург?
— Дзве тысячы франкаў!

З „Весніка Задрыпоніі"

ПРАБЛЕМЫ І РАШЭННІ

Клеіць паштовыя маркі языком нязручна. Рашэнне гэтай праблемы знайшлі ў гор. Мухавічах. Маркі тут прадаюць у намочаным выглядзе.

„З ЖЫЦЦЯ АДНАКЛЕТАЧНЫХ"

— так назваў біёлаг М. Зайчук сваю шматтадовую працу, прысвечану назіранню за жыццём суседзяў з лесвічнай клеткі. Закончыўшы працу, малады вучоны прадставіў яе на суд грамадскасці.

ПАГАВАРЫЛІ

Мы разам стаялі ў гардэробе. Яна — па сваё паліто, я — па сваё. Яна выпадкова штурханула мяне, тут жа азірнулася, сказала:

— Малады чалавек, а такі недалікатны. Да таго ж з голай галавой. Чаму вы штурхаецеся?

Я маўчу. Толькі думаю: чаго гэта яна так?

— Чаго вы штурхаецеся? — зноў пытаецца яна.

Я зноў маўчу.

— Чаго вы штурхаецеся? — ужо амаль крычыць яна.

Я не вытрымліваю, кажу:

— Нахабнасць — другое шчасце...

А яна:

— Не трэба кідаць гучнымі фразамі!

Я маўчу.

А яна:

— Вы хам.

Я маўчу.

А яна:

— Вы ідыёт.

Я маўчу.

А яна мяне за гальштук хапае і крычыць:

— Падонак!

Тут ужо я не вытрымаў...

І яна міліцыю выклікала...

Уладзімір Цвяткоў

Курёзы

ШУМ І ЭЛЕГАНТНАСЦЬ

Вулічны шум не падабаецца нікому, дакладней, амаль нікому, таму што жыхары заходніх раёнаў Балівіі — выключэнне з правіла. Для іх адзін з відаў шуму проста становіцца крытэрыем элегантнасці. Але не шуму, а стуку — пастукванне драўляных падэшваў аб тратуар. Злавён індзейцы насілі абаркас і ахотас — разнавіднасці сандаляў з сырамятнай скуры на драўлянай падэшве. Ходзяць у іх і цяпер — гэтаму абутку няма зносу на камяністых пласкагор'ях Балівіі.

На аснове індзейскіх сандаляў у эпоху іспанскага панавання былі створаны сапатыльяс (туфлікі). Робяцца яны са скуры і падбіваюцца драўлянымі або металічнымі цвічкамі. І вось праз ранішнюю дрымоту жыхары дамоў чуюць характэрнае рытмічнае пастукванне — гэта ідуць чалітас (вулічныя гандляркі-разносчыцы). Сапатыльяс — прадмет іх асаблівага клопату. Яны ведаюць, што стук туфлікаў — гэта не вульгарныя вулічныя дэцыбелы, а крытэрый элегантнасці, амаль музыка.

Між намі

У вялікіх людзей — вялікая любоў, у дробных — вялікі гнеў.